

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

§§ 1 og 2

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling

vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 89:

Forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommissionsdomstol.

(Fremsat 8/2 85 i betænkning fra udvalget for forretningsordenen).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Forslagets tekst og spørgsmålet om dets overgang til anden (sidste) behandling sættes til forhandling under ét.

Formanden:

Jeg gør opmærksom på, at der er 10 minutters taletid.

Forhandling

Justitsministeren (Ninn-Hansen):

Der er, synges jeg, al mulig grund til at takke udvalget for forretningsordenen for det meget store arbejde, det har gjort med denne omfattende og alvorlige sag. Det er en stor, grundig og velskreven betænkning, vi har foran os. Jeg synes, der er gjort et imponerende arbejde under den høje formands ledelse.

Jeg er glad for at kunne konstatere, at udvalgets flertal i alt væsentligt har tilsluttet sig den faktiske og retlige vurdering af forholdene i sagen, som justitsministeriet har givet udtryk for i notatet af 26. oktober 1984, og jeg ser også med interesse og glæde på, at det store flertal i udvalget har tilsluttet sig

arbejdsministerens og min redegørelse her i tinget den 8. november sidste år.

Under arbejdet i udvalget har der været lejlighed til at gennemgå tilskudslovgivning under nogle andre ministerier med henblik på hjemmelen for forskudsudbetalinger. Denne gennemgang har vist, at der kan være behov for en gennemgang af alle ministerierne med henblik på eventuelle hjemmelsproblemer i forbindelse med udbetaling af forskud og a conto-udbetalinger, sådan at vi kan sikre os imod eventuelle nye sager som den foreliggende, og det er jo, når det kommer til stykket, noget af det allermost væsentlige.

Regeringen er derfor enig i, at der foretages en uvildig gennemgang, og vil snarest træffe foranstaltninger til iværksættelsen af denne.

Jeg kan endvidere give folketinget regeringens tilsagn om, at budgetvejledningen vil blive ændret og udbygget, således at samspillet mellem materielle lovregler og bevillingsretlige bestemmelser beskrives mere indgående. Regeringen vil også sikre, at der i hvert enkelt ministerium foretages en gennemgang af ministeriets sagsbehandlingsrutiner samt en undersøgelse af, hvorvidt der er behov for at styrke den juridiske del af sagsbehandlingen med henblik på at sikre, at kompetence-regler ikke overskrides, og at også de juridiske opgaver løses på forsvarlig måde.

Et flertal i udvalget indstiller, at der nedsættes en kommissionsdomstol til at undersøge visse forhold vedrørende selve forskudsordningen og rentefordelene nærmere. Af hensyn til befolkningens tillid til, at der ikke skjules noget, og at sagen ikke skydes unødigt ud, og af hensyn til risikoen for at støde ind i forældelsesproblemer er det efter regeringens opfattelse meget vigtigt, at kommissionsdomstolen kan gøre sit arbejde færdig så hurtigt som muligt. Det er derfor rigtigt, som udvalget foreslår, at kommissionsdomstolen får et så begrænset kommissorium, at den forhåbentlig inden begyndelsen af det nye folketingsår i oktober kan afgive sin beretning.

Hvis et flertal her i tinget – sådan som vi kan forvente det – vedtager forslaget til folketingsbeslutning, er det regeringens opgave at følge denne opfordring til at nedsætte en kommissionsdomstol, og jeg vil da snarest rette henvendelse til præsidenten for højeste-

[Justitsministeren]

ret for at få udpeget en dommer til kommissionsdomstolen.

Ole Espersen (S):

Jeg mødte under en vandring i byen forleden – det var i Valby – en borger, Hansen hedder han. Han sagde til mig, denne Hansen i Valby: nu må I snart få gjort noget ved dagpengeskandalen. Jeg begyndte at snakke med ham og blev så hurtigt klar over, at det, han talte om, var noget andet end det, jeg sådan umiddelbart havde på fornemmelsen han ville sige noget om. Det viste sig nemlig, at det, han forstod ved dagpengeskandalen, var, at dagpengene udhules måned for måned, så de nærmer sig 60 pct. og for mange lønmodtagere er på vej ned. Det er skandaløst, sagde han, det må I gøre noget ved.

Jeg gik videre og kom til Vanløse. Der traf jeg Jørgensen, en borger i Vanløse, som sagde: I må gøre noget ved den dér dagpengeskandale. Nu var jeg selvfølgelig lidt mere på vagt, og det viste sig da også, at han tænkte på noget helt andet end det, man læser om i aviserne. Han tænkte på, at nu vil man tage dagpengene fra folk, der ikke er i stand til at skaffe sig arbejde efter en uddannelse, som de måske ikke kan få. Det var skandalen efter hans opfattelse, jeg tror egentlig også, at det er det, som de, der følger med i politik og vurderer proportionerne i dansk politik i øjeblikket, tænker på med det udtryk, men vi må erkende, at her på Christiansborg bruger man ordene lidt anderledes. Her bruger man det selv samme ord om noget, som man selvfølgelig kan have sin interesse i at koncentrere opmærksomheden om i stedet for det, som Hansen, Valby, og Jørgensen, Vanløse, fandt var en skandale.

Problemerne vedrørende dagpengenes forskudsvisse udbetaling blev ved en beslutning her i tinget den 8. november 1984 overgivet til udvalget for forretningsordenen. Dette udvalg skulle vurdere og indstille, hvordan ansvaret for de fejl, der var begået, kunne placeres.

Udvalget har udtalt sig – og udtalt sig kritisk – om to elementer i sagen, nemlig om den manglende lovhjemmel for forskudsvisse udbetalinger og om problemet vedrørende svar og redegørelser til folketinget. Udvalget kunne på det foreliggende grundlag lige så vel have udtalt sig også om problemerne ved-

rørende vilkårene for den forskudsvisse udbetaling, herunder statens indirekte rentetab, men det har et flertal ikke ønsket. Efter at dette flertal har indskrænket de udestående problemer til vilkårene og dermed i realiteten til en meget kortvarig periode, hvis man skal se på den faktiske betydning af problemet, ønsker det nedsat en kommissionsdomstol, for at sagen kan køre videre.

Vi er i socialdemokratiet blevet kritiseret for at have søgt efter skjulte motiver hertil. Normalt mener vi og jeg, at det er en god og væsentlig parlamentarisk skik, at når man skal vurdere andre partiers forslag, ser man på disses indhold og på den begrundelse, som ledsager forslagene, men det har vi jo ikke kunnet i denne sag, for der er ingen motivering eller begrundelse for, at man netop, når det drejer sig om vilkårene og denne ret så kortvarige periode, vil have nedsat en kommissionsdomstol.

Til gengæld må vi så naturligvis søge motiverne i baggrunden for forslaget, og disse motiver er fremgået af den politiske behandling her i tinget, i udvalget, og jeg må konstatere, at når vi skal søge motiverne dér, er der bestemt ikke tale om nogen form for frihåndsforklaringer.

Vi står her over for et – heldigvis – enestående forløb. Ved behandlingen i folketinget den 8. november 1984 var der et klart flertal for, at sagen kunne og burde afgøres på det foreliggende grundlag. Der var et endnu større flertal – det må have været omkring 130 mandater – for, at skulle der ske flere undersøgelser, burde det ske ved, at man nedsatte en parlamentarisk kommission, og der er intet som helst fremgået af udvalgsbehandlingen, som på nogen måde kan rokke ved den konklusion, der dengang kunne drages.

Under udvalgsbehandlingen og også her i salen har justitsministeren i øvrigt gentagne gange understreget, at skulle videre undersøgelser foretages, måtte det ske i form af en parlamentarisk kommission, som på lige fod kan inddrage såvel ministre som tjenestemænd. Jeg henviser her til bilag VI til betænkningen, hvor justitsministeren siger, at såfremt folketinget ønsker yderligere oplysninger draget frem og ønsker at foretage en ansvarsplacering for såvel embedsmænd som ministre, bør dette ske ved nedsættelse af en parlamentarisk kommission.

Vi var, og vi er, enige.

[Ole Espersen]

Den domstol, der nu ser ud til at blive resultatet, er således reelt kun støttet af et mindretal og oven i købet kun af et mindretal inden for regeringspartierne. Domstolen bliver et barn af regeringspartiernes politiske uenighed, et resultat af 30–40 folketingsmedlemmers trussel om at belaste regerings samarbejdet yderligere i forhold til, hvad det allerede er belastet. Ministre og tjenestemænd skal nu i mange måneder gennem de samme undersøgelser, som allerede er gennemført, og tjenestemændene stilles, som jeg sagde før, ringere i forhold til ministrene, end de var blevet, hvis man havde valgt en parlamentarisk kommission.

Jeg tror ikke, der er nogen, der med samvittigheden i behold kan bestride, at man her vil bruge retsplejeloven særdeles partipolitisk på en måde, der ikke er et retssamfund værdigt.

VS skriver i sit – i øvrigt fremragende – betænkningsskildring, at man har valgt den måde, der maksimalt generer en politisk modstand, og jeg er ganske enig i denne vurdering.

Det partipolitiske fremgår, synes jeg, især af, at partiet venstre har modsat sig meget stærkt, at ganske tilsvarende forhold inden for andre ministerier, forhold, der økonomisk kan vise sig at have langt større betydning, og som vedvarer, forhold, som accelerer under den nuværende regering, inddrages i undersøgelserne, før et ansvar placeres.

Det partipolitiske og det personlige, kan man sige, har også vist sig ved udtalelser af venstres ordfører, hr. Bjørn Elmquist, som kun kan opfattes som udtryk for et ønske om at genere tidligere arbejdsminister Svend Auken så meget, som det nu kan lade sig gøre, selv på basis af anonyme smædeskrivelser.

Det personlige, partipolitiske har vist sig ved, at CDs ordfører, hr. Nør Christensen, er fremkommet med højst besynderlige udtalelser til Jyllands-Posten, bl.a. en udtalelse om, at hr. Svend Auken må have handlet bevidst i forbindelse med en overtrædelse af direktiver fra organer, hvis direktiver skal følges – en besynderlig udtalelse, når man samtidig ønsker en kommissionsdomstol nedsat. CD har tilsyneladende fældet dommen allerede.

Det mest bemærkelsesværdige i denne sag er dog nok, at de to partier, der er mest fjendtligt indstillet over for fagbevægelsen og arbejderbevægelsen, venstre og det radikale

venstre, i skøn samdrægtighed har reageret, endda særdeles voldsomt, mod at inddrage andre ministerier i denne undersøgelse. Når man har reageret voldsomt, skyldes det vel, at når det drejede sig om andre ministerier, ville man ikke komme til, at arbejderbevægelsen eller Arbejdernes Landsbank var inde i billedet, således som man har gjort det her. Da ville det være andre banker, andre institutioner, kommunerne osv., som blev inddraget i præcis den samme problemstilling. Det har man ikke ønsket, og vi kan kun – når vi nu nødsages til selv at finde ud af, hvad baggrunden er – forstå dette som et ønske om at drive en, synes vi, meget usædvanlig og meget ubehagelig hetz mod arbejderbevægelsen, mod fagbevægelsen.

Det skal socialdemokratiet og arbejderbevægelsen nu nok overleve. Spørgsmålet er, om en justitsminister og det regeringsbærende konservative folkeparti ikke vil få vanskeligheder herved.

En kendt kommentator, hr. Jørgen Grønnegård Christensen, der bestemt ikke står regeringspartierne fjernt, skrev i en kommentar i Berlingske Tidende i søndags: hvorfor skal regeringspartierne politik altid justeres efter den laveste og mest kortsigtede fællesnævner? Ja, det må man spørge om. Vi får ikke svaret fra disse partier, men jeg mener, at vi selv har givet svaret igennem det, jeg har sagt her.

Det følger af sig selv, at vi ikke kan medvirke til, at denne kommissionsdomstol nedsættes, min gruppe vil stemme imod. Man vil også forstå, at de to tidligere arbejdsministre i gruppen, hr. Erling Jensen og hr. Svend Auken, af grunde, som er indlysende, vil undlade at stemme til forslaget.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det er kun en kort bemærkning, jeg vil gøre på nuværende tidspunkt – der er adskillige andre ting, jeg senere vil sige til den socialdemokratiske ordfører – og den drejer sig om den påstand, som ikke har noget hold i virkeligheden, at vi ikke havde redegjort for vores motiver til at bede om at få en kommissionsdomstol nedsat.

Jeg må bede hr. Ole Espersen om at læse i betænkningen under VIII, hvor jeg henviser til det, professor i forvaltningsret Bent Chri-

[Bernhard Baunsgaard]

stensen har udtalt. Han siger i sin bedømmelse af landsdommer Niels Larsens redegørelse:

»Som undersøgelsen præsenteres, er læseren ikke i stand til at vurdere, hvor mange penge staten egentlig uretmæssigt er gået glip af i form af renteindtægter. Man får heller ikke mulighed for at tage stilling til, hvem der i givet fald uretmæssigt har fået renteindtægter ved at disponere over statens midler. Man får i det hele taget ikke mulighed for at vurdere, hvad myndighederne kunne have gjort på et tidligere tidspunkt for at disponere mest hensigtsmæssigt over statens midler.«

Hvis dette ikke skulle være motivering nok, ved jeg ikke, hvad der kræves.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg synes naturligvis, det er udmærket at henvise til juridiske professorer, men hr. Bernhard Baunsgaard har ikke på nogen måde selv taget stilling til eller underbygget det, professoren siger. Det er imidlertid ikke så afgørende for det, jeg vil sige nu.

Professoren siger:

»Som undersøgelsen præsenteres, er læseren ikke i stand til at vurdere, hvor mange penge staten egentlig uretmæssigt er gået glip af i form af renteindtægter.«

Det siger professoren altså, men hr. Bernhard Baunsgaard har gentagne gange ganske nøjagtigt sagt, hvor mange millioner kroner det drejer sig om. Hr. Bernhard Baunsgaard hævder, at det er 350 mill. kr., det spørgsmål er åbenbart klaret, så det kan da ikke være grunden til, at hr. Bernhard Baunsgaard ønsker en kommissionsdomstol nedsat, og resten er denne professors egen motivering for at være utilfreds med kommissionsrapporten, det refererer til ham.

Men lad os bare, som jeg sagde, tage den første sætning. Hr. Bernhard Baunsgaard er åbenbart uenig med professoren, for hr. Bernhard Baunsgaard kan sagtens vurdere tabets størrelse.

(Kort bemærkning).

Lenger (VS):

Jeg har også bemærket, at hr. Bernhard Baunsgaards betækningsbidrag udelukkende indeholder en henvisning til professor

Bent Christensen, og det, der har slået mig, er, at de ting, som professor Bent Christensen påpeger i citatet, intet som helst har at gøre med selve forslaget til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommissionsdomstol. Her tales der jo om, at nogle pengeinstitutter må antages at have opnået betydelige rentefordele og likviditetsfordele, og om, at et retligt ansvar skal kunne placeres. Det står der intet som helst om i det, professor Bent Christensen skriver.

Ikke desto mindre er hr. Bernhard Baunsgaard også med i den sidste del af forslaget til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommissionsdomstol, så hvis hr. Bernhard Baunsgaard mener, at han i citatet fra professor Bent Christensen har begrundet sin holdning, vil jeg da i hvert fald fortsat påstå, at han ikke har begrundet den sidste del af det forslag, som han er medforlagsstiller til.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det blev hævdet fra den socialdemokratiske ordførers side, at der ikke var anført noget rimeligt motiv til at bede om at få undersøgt, hvad der egentlig var sket vedrørende det manglende rentetilsvar. Det er begrundet ved, at jeg har bedt om at få professor Bent Christensens indlæg optrykt, og det alene begrundet, at det er nødvendigt, at denne sag undersøges til bunds.

Derudover mener jeg, det er rimeligt, at man prøver i en så stor sag, om det ikke, når man inddrager pengeinstitutterne, vil være muligt at placere et retligt ansvar.

Hagen Hagensen (KF):

Jeg vil gerne begynde, hvor jeg sluttede ved debatten den 8. november i fjor, og sige, at det er folketinget, der endeligt kommer til at afgøre denne både betydningsfulde og alvorlige sag. Det gælder ikke blot, hvad der er sket i tiden forud, men også, hvad der skal ske i tiden fremover.

Det omfattende udvalgsarbejde er gået ud på at opfylde, hvad dagsordenen den 8. november pålagde udvalget: at vurdere og indstille, hvordan ansvarsplacering vil kunne gennemføres.

Det er værd at notere, at udvalget er enig om to forhold, dels om lovhjemmelsspørgs-

[Hagen Hagensen]

målet, dels om spørgsmålet om besvarelser fra ministre til medlemmer her i tinget.

Må jeg først om lovhjemmelsspørgsmålet sige, at det er slået fast af udvalget, at der ikke har været lovhjemmel, hverken materielt eller bevillingsmæssigt, til at foretage forskudsudbetalinger til arbejdsløshedskasserne. Betænkningen redegør udførligt for udvalgets synspunkter herom, og udvalgets stillingtagen er ganske klar.

Myndighedernes behandling af hjemmelsspørgsmålet har ikke været tilfredsstillende gennem de mange år, der er gået. Det gælder både arbejdsdirektoratet, arbejdsministeriet, dets departement og rigsrevisionen. De bærer alle ansvar for fejl og forsømmelser ved manglende eller utilstrækkelig vurdering af hjemmelen til det, de lod passere, men det er for mig helt klart – og det er det også for udvalget – at der ikke nu kan gøres retligt ansvar gældende over for nogen herfor.

Under udvalgets arbejde er det blevet klarere, at ansvar for fejl og forsømmelser og mangel på overblik falder på mange, ja, man kan vel sige, at det også falder på dette tings medlemmer gennem årene, for man har jo kunnet følge tingene, men måske har den arbejdsform, vi har – det gælder også finansudvalget – gjort, at man ikke tidligere er kommet til bunds i dette forhold. Jeg synes, det er værd at markere, at straks efter landsdommerens redegørelse, hvori forholdene blev lagt klar, sørgede den nuværende arbejdsminister for, at man fik sat arbejde i gang, der har ført til, at vi nu ved tingets gennemførelse for nylig har fået den fornødne lovhjemmel til at klare disse forhold.

Med hensyn til besvarelserne i tinget har udvalget tilkendegivet – jeg synes, det skal nævnes – at det ikke er tilfredsstillende, at folketinget ikke ved alle besvarelser har fået fyldestgørende oplysninger fra ministre, og der henvises i Niels Larsens redegørelse til, hvad der er gengivet i bind 1 på side 240–244 – det er et forhold, som jeg synes det er nødvendigt at få draget frem – at der af arbejdsministeriet blev ændret i svarudkastet til den daværende arbejdsministers svar i 1980, bl.a. med det sigte, at oplysninger om sammenblanding mellem arbejdsløshedskassemidler og statens forskudsmidler ikke kom frem. Sligt må beklages, ja, vel mere end det, selv når henses til nødvendigheden af korte

svar i dette ting. De skal være klare og koncise, men de må naturligvis ikke dølge noget.

Forvaltningen af forskudsordningen har været utilfredsstillende, og det gælder navnlig sammenblandingen af midler, deres forrentning og mangelen på vilkår for forskudsudbetalinger, som efter alment gældende forvaltningsretlige regler kunne have været stillet ved disse forvaltningsakter.

Det har været min i debatten den 8. november 1984 tilkendegivne opfattelse, at der var tilstrækkeligt materiale i Niels Larsens redegørelse til også på dette område at træffe afgørelser her i tinget. Andre har ment, at yderligere afdækning skulle til, og der skal ingen tvivl være om, at det konservative folkeparti finder, at alle forhold i denne sag skal fuldt belyses, men om formen har der været drøftelser.

Nu er det blevet til et forslag om, at en kommissionsdomstol skal udrede forholdene. Denne domstol skal arbejde hurtigt og så vende tilbage til tinget, idet det jo er tinget, der til sin tid skal træffe afgørelse også om forhold på dette område. Nøgttern bedømmelse skal der til af alle forhold, og man skal i hvert fald sørge for, at sagen ikke kommer til at gå op i en spids.

Jeg har nævnt, at det ikke alene er det, der er sket, men det er også fejl, som vi kan lære af for at undgå, at der sker noget lignende fremover. Folketinget må være mere påpasselig både med materiel-retlige bestemmelser og bevillingslovgivning og med, hvem man giver bemyndigelser til, for ikke at forflygtige ministeransvaret. Ministrene må sørge for bedre koordination og tilrettelæggelse. Man kan ikke klare sig med nogle mundtlige samtaler, der ikke kan bevises bagefter ved notater og referater. Ministrene har ansvaret for, hvad der sker på deres område, og de har pligt til selv at sikre sig, at de bliver orienteret om de vigtigere sager, ikke mindst dem, hvori der er sket ændringer. Det er en klar fejl og berettigende til kritik, at dette ikke er sket. Jeg kan henvise til, hvad jeg sagde den 8. november 1984, sp. 1658, om de forhold, som den daværende arbejdsminister i 1980 ikke fulgte op.

Det er tilfredsstillende, at udvalget som helhed opfordrer regeringen til at lade foretage en uvildig undersøgelse inden for alle ministres områder af hjemmel til og vilkår for a conto- eller forskudsudbetalinger. Jeg

[Hagen Hagensen]

tror, det vil være på sin plads at gøre det, og vi har da også allerede regeringens tilsagn om, at det vil ske. Det skal naturligvis være en uvildig undersøgelse, og arbejdet i udvalget har vist, at der også på andre områder end dagpengeområdet er forhold, som trænger til at blive afklaret, men det gør ikke dagpengesagen anderledes eller mindre alvorlig og kritisabel, at der også på andre områder kan være forhold at undersøge.

Det står fast, at der er begået mange – for mange – fejl og forsømmelser i den sag, vi drøfter i dag. Lad snart tinget endeligt kunne træffe afgørelse om hele sagen og i øvrigt få underretning fra regeringen såvel om, hvad der sker af undersøgelser på andre områder som om tilrettelæggelse af forretningsgange, ikke mindst på bevillingsområdet, så vi undgår lignende forhold fremover. Det er der virkelig behov for.

Bjørn Elmquist (V):

Debatten om denne sag i folketingsalen den 8. november 1984 endte som bekendt med, at vi vedtog en dagsorden, som havde to hovedpunkter. Det ene vedrørte det, vi kalder for dagpengesagen, og det andet vedrørte fremtiden: hvordan kunne vi undgå, at tilsvarende fejl kom til at optræde i fremtiden? Den betænkning, som foreligger for os i dag, giver folketinget et svar tilbage. Jeg synes, at vores arbejde i udvalget har været rimelig godt, rimelig effektivt, og jeg vil takke sekretærerne, som har hjulpet os undervejs i de mange papirer.

For så vidt angår den første del af vores dagsorden, det med dagpengesagen, er vi jo endt i en tredelt løsning, kan man sige.

Spørgsmålet om den manglende lovhjemmel til forskudsudbetalingerne i perioden 1970–83 er endt med uddeling af næser til diverse ministre – næser er vel et uparlamentarisk udtryk, men jeg tillader mig alligevel at bruge det fra talerstolen, da det er blevet ganske udbredt i den almindelige sprogbrug.

Det andet område, hvor vi har gjort noget tilsvarende fra udvalgets side, altså indstillet til folketinget, at det bliver udgangen på det, vedrører svarene til folketingets udvalg og til folketingsmedlemmer i perioden 1979–83.

Vi har i udvalget også forsøgt at finde ud af, om vi kan gøre noget for at sikre os, at der for fremtiden gives fyldestgørende svar

til folketingsmedlemmer og til folketingsudvalg fra ministre, men vi støder naturligvis her på visse problemer, som vi alle sammen kender til. Det er klart, som justitsministeren har sagt i et af sine svar, at der er en vis nedre grænse for, hvad man kan tillade i det politiske spil, men den er svær at sætte. På den anden side må jeg udlægge resultatet af udvalgsarbejdet sådan, at vi i nogle tilfælde har ment, at man var betænkeligt nær og formentlig også under denne grænse.

Det tredje spørgsmål, vi har beskæftiget os med inden for dagpengesagen, er det såkaldte rentetab. Hvem har nydt godt af det? Hvor er de penge endt henne, som staten har mistet i de år? Det er her, vi ender med at opfordre regeringen til at nedsætte en kommissionsdomstol, der skal prøve at undersøge, hvem der har nydt godt af rentetabene. Er det A-kasser, er det pengeinstitutter, eller er det eventuelt andre, og hvor kan ansvaret herfor placeres?

Der er heller ingen tvivl om, at på grund af den almindelige rentehøjde i samfundet er de væsentligste tab forekommet i perioden 1976–83, også fordi det var i den periode, arbejdsløsheden desværre blev rigtig stor.

Venstre er tilfreds med, at der bliver nedsat en kommissionsdomstol. Vi håber, at den gennem et hurtigt udredningsarbejde kan klarlægge de nævnte forhold.

Man har også været inde på den mulighed, som i sjældne tilfælde tidligere er forekommet, at benytte en parlamentarisk kommission. Når vi støttede tanken om en kommissionsdomstol, var det først og fremmest på grund af, at den i modsætning til en parlamentarisk kommission ikke vil komme til at bestå af politikere, men af uvildige personer udefra, formentlig ledet af en dommer, sædvanligvis en højesteretsdommer – det hørte vi også justitsministeren tale om i sit indlæg for lidt siden. Det er også venstres opfattelse, at man i offentligheden kunne have set med misbilligelse på, at politikere udredede andre politikeres, måske endda partifællers, forhold.

For så vidt angår den anden del af vores dagsorden: fremtiden, er vi tilfredse med, at der nu nedsættes et uvildigt, udenforstående udredningsorgan – sådan har vi forstået at regeringen vil følge henstillingen fra folketinget – som skal gennemgå forskudsudbetalinger i det hele taget inden for centraladmini-

[Bjørn Elmquist]

strationen og stille forslag til langsigtede løsninger, så staten generelt kan undgå tab på dette område.

Jeg var før inde på at takke folketingssekretariatet, og jeg vil såmænd også godt tillade mig at takke de partier, som nu støtter forslaget om en kommissionsdomstol; det fremgår af betænkningen, at det er det radikale venstre, fremskridtspartiet og regeringspartierne.

Jeg må derimod meget skarpt tage afstand fra de bemærkninger, som fremføres i specielt det socialdemokratiske mindretalsbetænkningens bidrag, som er rettet bl.a. mod mit parti. Man taler om misbrug af retssystemet og om manglende hensyn til retssikkerhedsmæssige principper. Det nævnes også, at mit parti ikke forfølger hverken juridisk saglige eller forfatningspolitiske mål. Endelig nævnes venstres holdning som udtryk for en politisk manøvre med det ene mål at genere politiske modstandere, og vi hørte jo også socialdemokratiets ordfører, hr. Ole Espersen, for lidt siden gentage nogle af disse beskyldninger og rette dem bl.a. og vel især mod mit parti og også min egen person, men det betyder nu mindre i denne sammenhæng. Man må sige, at i udtalelser uden for folketinget er der faktisk til opfølgning af dette bidrag brugt nok så barske ord: personforfølgelse og politisk hetz.

Som mit partis ordfører ønsker jeg imidlertid ikke at give igen med samme mønt. Vi er i mit parti enige om, at vi simpelt hen ikke ønsker at bevæge os ned på det niveau. Derimod ønsker vi ganske kort at afvise de betragtninger, der ligger i kritikken af, at der nedsættes en kommissionsdomstol, med rent saglige argumenter. Vi har i retsplejeloven en bestemmelse, § 21, der udtrykkeligt nævner muligheden for i sådanne sager at nedsætte en kommissionsdomstol, og vi ved alle, at det har været benyttet i et stort antal tilfælde, især i de senere år, men helt tilbage til 1920'erne.

Vi mener, det vil være et udmærket middel til at udrede pengestrømmen og det forløb af pengestrømmen, som er skabt af disse ulovhjemlede forskudsudbetalinger, og vi mener, at man derigennem kan få klarlagt, hvem der berettiget eller uberettiget har modtaget disse penge, og eventuelle tjenestefejl i forbindelse hermed hos ministre, embedsmænd og andre personer uden for den offentlige regie. Den

personkreds, som i givet fald kan komme på tale, har vi ikke nærmere specificeret. Det er helt klart kommissionsdomstolen selv, der skal klare det.

Vi må afvise, at det skulle være en særlig målrettet indsats fra vor side. Det kan ikke hævdes at være mit partis skyld, at tabene for en stor del er sket i perioden 1977-82, da den forrige arbejdsminister havde A-kasseadministrationen som en del af sit embedsområde.

Jeg må også tilbagevise de betragtninger, hr. Ole Espersen kom med for lidt siden om, at vi skulle have været indstillet på eller have søgt - jeg tror, ordene faldt sådan: man har ikke ønsket det frem for så vidt angår oplysningerne om andre ministerier.

Hr. Ole Espersen talte også om ganske tilsvarende sager i andre ministerier. Det må jeg tilbagevise. Der er ikke tale om ganske tilsvarende sager. For arbejdsministeriets vedkommende var der det helt specielle forhold, at skiftende folketingsmedlemmer og forskellige udvalg og rigsrevisionen på et meget tidligt tidspunkt har henledt opmærksomheden på - har indskærpet opmærksomheden - og har påtalt, at der ikke var orden i sagerne, at der ikke var nogen lovhjemmel. Det har ikke været tilfældet for noget af de andre ministerier, vi har stillet spørgsmål om i udvalget.

Og det andet: lovhjemmelen. Det ligger helt klart i vores materiale, at når man i arbejdsministeriet på et tidspunkt søger at skabe en vis bevillingsmæssig hjemmel til at afholde udgifter, så sker det ved, at man på en tillægsbevillingslov optager en indtægtskonto. Det er meget, meget mærkeligt at gøre det på den måde.

Der er slet ingen af de svar, der er kommet fra andre ministerier, der kan sammenlignes hermed, så derfor er udtrykket forkert.

Mine sidste ord, hr. formand, skal være, at vi i venstre håber, at denne kommissionsdomstol hurtigt og effektivt vil komme frem til resultater, og når de foreligger, er det naturligvis folketingets ansvar, hvad det videre forløb skal være.

(Kort bemærkning).

Lenger (VS):

[Lønger]

Jeg bed mærke i, at hr. Bjørn Elmquist brugte udtrykket: en nedre grænse for, hvad man kan tillade sig i det politiske spil.

Det minder mig om, at jeg så hr. Bjørn Elmquist i TVs Søndagsavisen for et par dage siden, hvor han blev udspurgt om brevet fra denne Hansen fra Valby. Ifølge hr. Bjørn Elmquist indeholdt det ikke noget særligt, det behøvede man da vist ikke at tage særlig alvorligt, heller ikke selv om man havde viderebragt det. Nu indeholder brevet faktisk beskyldninger mod en af hr. Bjørn Elmquists politiske modstandere for at have nydt forskellige fordele i kraft af sin indsats i det politiske arbejde.

Det, jeg for alvor bed mærke i, var, at hr. Bjørn Elmquist sagde, at brevskriveren jo eksisterer, og som trumf fremførte hr. Bjørn Elmquist, at han også havde fået andre henvendelser, der bestyrkede disse påstande.

Nu var udgangspunktet, at hr. Bjørn Elmquist talte om en nedre grænse for, hvad man kan tillade sig i det politiske spil. Jeg vil gerne spørge hr. Bjørn Elmquist, om han mener, at der er nogen som helst mistanke om noget af det, bare en flig af det, som er blevet antydnet i dette brev, og som hr. Bjørn Elmquist i hvert fald ikke dementerede, men snarere bestyrkede i TVs Søndagsavisen for et par dage siden.

Jeg vil gerne spørge, om hr. Bjørn Elmquist vedstår disse alvorlige antydninger. At beskyldte en politisk modstander for at have modtaget forskellige fordele af den karakter ligger efter min mening under grænsen for, hvad man kan tillade sig i det politiske spil, og at gøre det ved hjælp af antydningens kunst synes jeg egentlig kun er værre.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg synes også, at dette brev, som hr. Lønger hentyder til, vel nok er det mest ubehagelige, vi har oplevet under denne sags behandling. Det blev slået stort op i venstrepressen. Overskriften var: »Henvendelse fra borger i Valby«. Kan man tænke sig noget mere solidt end en borger i Valby? Når man vurderer det i forhold til indholdet og det, at det var anonymt, må jeg nok sige, at det var en skrap omgang.

Det afgørende er, at hr. Bjørn Elmquist umiddelbart efter siger: dette anonyme brev

må vi tage til efterretning; det er ubehagelige og personlige forhold, der fremlægges, og det kan udvalget ikke tage sig af. Efter at det er konstateret, at det er en anonym henvendelse, som udvalget har lagt fra sig, siger hr. Bjørn Elmquist: det må vi tage til efterretning; det er ubehagelige personlige forhold. Når man taler om niveauet i den politiske debat, synes jeg, det er svært at finde noget lavere.

Men lad mig spørge hr. Bjørn Elmquist om noget andet. Hr. Bjørn Elmquist sagde, at det var rent saglige motiver, der lå bag ønsket om en kommissionsdomstol. Det er jo interessant, når man tager i betragtning, at justitsministeren – vi synes: med rette – gentagne gange har argumenteret for, at det saglige i denne sag, hvis man vil have flere undersøgelser, er en parlamentarisk kommission. Vil det sige, at hr. Bjørn Elmquist ikke mener, at justitsministeren har reageret sagligt, har været saglig, har givet saglige råd? Jeg tror, at justitsministeren mener, at det at nedsætte en kommissionsdomstol klart er usagligt i forhold til de valgmuligheder, der er.

Hr. Bjørn Elmquist gjorde en hel del ud af hjemmelsspørgsmålet til sidst. Ja men hvorfor bruge debatten til det? Vi er jo enige om, at den hjemmel, der var – hvad nogle hævder – i hvert fald ikke var tilstrækkelig. Det er slet ikke noget, der diskuteres eller behøver at diskuteres.

Derimod er det interessant at drøfte det målrettede i venstres og i det radikale venstres virksomhed. Det målrettede går ikke på en bestemt periode – det kommer det rent faktisk til, som udviklingen har været – det går på arbejdsministeriet og på utrolig energiske forsøg på at undgå, at forhold af tilsvarende karakter i andre ministerier kommer til debat. Den eneste forskel mellem arbejdsministeriet og de øvrige ministerier var og er, at i arbejdsministeriet fik man dog en rente fra 1977, og det er blevet til mange, mange millioner kroner. Det har man ikke fået i et eneste af de andre ministerier af de milliarder, der dér er udbetalt forskudsvis. Dér lå en forskel, og dér ligger en forskel, og den bør også fremhæves.

Første næstformand (Knud Østergaard):

[Første næstformand]

Jeg behøver ikke at minde om det røde lys' betydning.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det hjælper ikke, at man gentager en påstand, der er urigtig. Når den socialdemokratiske ordfører i sin korte bemærkning sagde, at det radikale venstre havde modsat sig, at man undersøgte, om noget lignende skulle foregå andre steder, så er det ikke korrekt, og det ved hr. Ole Espersen. Hvis vi mente, at det var sagen helt uvedkommende at undersøge, om noget fejlagtigt skete andre steder, så kunne vi jo have afvist det i udvalget, i hvert fald gjort forsøg på det. Der har ikke fra det radikale venstres side været gjort noget forsøg på at stoppe socialdemokratiet i disse undersøgelser.

Må jeg samtidig rette den socialdemokratiske ordfører: dette er intet forsøg på specielt at falde – jeg tror, det var udtrykket – over arbejdsministeriet. Arbejdsministeriet var i betragtning af de meget store beløb af rigsrevision og statsrevisorerne og et enigt folketing blevet pålagt at sørge for en rimelig forrentning. Det har man ikke gjort, og derfor er der grund til at søge til bunds i denne sag. Derfor er det ingen forfølgelse specielt af arbejdsministeriet, men et forsøg på at følge folketingets påbud op.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Først til hr. Lenger. Nu formulerede hr. Lenger sig meget forsigtigt, og der lå nogle ting i det, som jeg ikke er helt sikker på. Bl.a. brugte hr. Lenger udtrykket: selv om »man« havde viderebragt. Det blev ikke direkte sagt, at dette »man« også kunne omfatte f.eks. mig eller andre venstrefolketingsmedlemmer, men det synes jeg nok antydningvis lå i det. Det må jeg straks slå en pæl igennem. Det kan der på ingen måde være tale om, naturligvis.

Hr. Ole Espersen trak egentlig i samme retning ved at tale om, at det stod i venstrepressen. Hr. Ole Espersen citerede sågar en overskrift. Jeg er en af dem, der læser venstrepressen med stor interesse og synes, at der er mange udmærkede artikler i den, men at det ligefrem skulle kunne tages til indtægt

for, at vi også i folketingsgruppen skulle kunne kastes ind under det samme, at det var os, der lå bag, og at det var os, der inspirerede til disse overskrifter, synes jeg ærlig talt ikke. Det minder lige så meget om de eventyr, hr. Ole Espersen fortalte i starten af sit ordførerindlæg her fra talerstolen.

Dette anonyme brev var på et tidspunkt et bilag i udvalget. Et enigt udvalg besluttede, så snart det fra folketingssekretariatets side var klargjort, at der var tale om et anonymt brev, at det ikke længere eksisterede som bilag i udvalget. Alle venstremedlemmer af udvalget var med til at træffe denne beslutning. Så der skal ikke herske nogen som helst myter om, at vi har gået og brugt dette anonyme brev senere hen.

Hr. Ole Espersen hæfter sig ved, at jeg skulle have brugt ordene: tage til efterretning. Jeg tør ikke sige, om de ord er blevet citeret i aviser. Jeg tør heller ikke sige, i hvilken sammenhæng disse ord er blevet citeret. Men jeg kan sige, at vi opfatter det, vi har taget til efterretning, forskelligt. Når jeg har talt om at tage noget vedrørende det anonyme brev til efterretning, så var det det, at vi i udvalget havde fastslået, at det var anonymt, og at det ikke længere eksisterede som dokument i udvalget. Det er, hvad vi har taget til efterretning. Vi har ikke taget nogen anonyme breve til efterretning, forstået på den måde, at vi har hæftet os ved, hvad der stod i dem, og at vi nu har opfattet det som en sandhed.

Undskyld, hr. formand, kunne jeg nå at komme med en kommentar endnu til hr. Ole Espersen? Jeg skal gøre det meget, meget kort.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Nej, det kan man ikke. Tiden er udløbet, og der er flere medlemmer med korte bemærkninger på vej herop. Jeg kan betro folketinget, at jeg har helt styr på, hvem der er den næste ordfører efter talerrækken.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg opfatter hr. Bjørn Elmquists sidste indlæg som en beklagelse af, at det, han har sagt, er kommet til at fremstå på en uheldig måde. Jeg er dog nødt til at sige, at man jo kunne bede om en berigtigelse. Hr. Bjørn

[Ole Espersen]

Elmquist kan i hvert fald ikke komme og påstå, at han ikke var opmærksom på, præcis hvad der stod, og vil næppe heller benægte, at han fik en opfordring til at overveje, om det tjente nogens interesse, at man så at sige tog dette meget ubehagelige brev til efterretning og kommenterede det som noget meget ubehageligt. Det ønskede hr. Bjørn Elmquist ikke. Det må vi så tage til efterretning.

Jeg har ikke sagt, at hr. Bjørn Elmquist har inspireret disse smædeskrivelser optagelse i venstrepressen. Der er mange andre, der drager omsorg for den slags ting. Det behøver slet ikke at have været hr. Bjørn Elmquist, og jeg tror egentlig heller ikke, det var hr. Bjørn Elmquist. Det, jeg hæftede mig ved, var alene citatet fra hr. Bjørn Elmquist.

Til hr. Bernhard Baunsgaard vil jeg sige, at det da er fuldstændig rigtigt, at det radikale venstre ikke har modsat sig, at man spørger i andre ministerier, hvordan man forholder sig dér. Det skulle også bare mangle. Det, man har modsat sig, og det er jo afgørende, er, at vi får en undersøgelse af, om det, der var praksis i ét ministerium, i realiteten var udtryk for et skred i al almindelighed i den bevillingmæssige praksis, om det, vi kender fra arbejdsministeriet med hensyn til forskudsvise udbetalinger uden i hvert fald fra starten at kræve renter op – det gjorde man senere – var noget helt specielt for arbejdsministeriet eller det var ganske almindeligt. Det er dog ganske væsentligt at vide, når man skal placere et retligt ansvar. Det forhindres folketingsretligt nu i, for nu har man bestemt fra flertallets side, at denne kommissionsdomstol, som man vil have nedsat, kun skal beskæftige sig med arbejdsministeriets forhold. Det er juridisk, sagligt og forfatningsmæssigt en forkert fremgangsmåde efter vores opfattelse, og den fremgangsmåde har det radikale venstre naturligvis et medansvar for.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Hr. Lenger for endnu en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Lenger (VS):

Jeg forstod godt hentydningen.

Det er selvfølgelig nydeligt, at hr. Bjørn Elmquist har været med til at beslutte, at det

te brev formelt ikke eksisterer som bilag i udvalget, men konsekvensen af en sådan beslutning må vel være, at man afstår fra at bruge brevet.

Jeg synes, at det gør det så meget desto mere beklageligt, at hr. Bjørn Elmquist i TVs Søndagsavisen i hvert fald over for offentligheden lægger særlig vægt på, at brevskriveren eksisterer, med den særlig triumferende tilføjelse, at hr. Bjørn Elmquist også havde fået andre henvendelser, som, så vidt jeg i hvert fald forstod hr. Bjørn Elmquist, godt kunne komme fra den samme brevskriver, der måske vidste noget og måske ikke vidste noget. Jeg synes, at det netop på den baggrund er så meget desto mere beklageligt, at hr. Bjørn Elmquist ikke har afstået fra at udnytte den politiske gevinst, der ligger i denne ubehagelige anonyme henvendelse.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det var den socialdemokratiske ordførers nye, skal vi sige uhjemlede påstand om, at det radikale venstre havde modsat sig en undersøgelse for andre ministeriers vedkommende. Jeg må virkelig bede den socialdemokratiske ordfører om at læse afsnit VI på side 31 og fremefter, hvor et enigt udvalg beder om, at man nedsætter et uvildigt undersøgelsesudvalg til at belyse alt dette. Hvis hr. Ole Espersen ønsker, at kommissionsdomstolen skal tage dette ind, tror hr. Ole Espersen så, at de arbejdsministre, der i den grad er fremme i denne sag, kan være tjent med, at der måske går flere år, inden vi bliver færdige?

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

De sidste bemærkninger fra hr. Bernhard Baunsgaard kan jeg til fulde tilslutte mig. Det er netop et ønske, at det skal gå hurtigt. Noget af det, vi er blevet bebrejdet – jeg synes: urigtigt – af bl.a. hr. Ole Espersen, er, at vi vil trække det ud, vi vil trænere det. Nej, tværtimod. Vi har indsnævret det, for at man kan komme hurtigt i gang og få det hurtigt overstået og klarlagt og meget, meget gerne få slået enhver form for myte ihjel.

Hr. Ole Espersen var inde på, at jeg skulle have en besynderlig vurdering af justitsmini-

[Bjørn Elmquist]

steren. Jeg er enig i, at justitsministeren har givet – selvfølgelig – saglige og gode råd undervejs. Det, at hr. Ole Espersen begyndte at fortolke, hvad han selv troede justitsministeren ville mene, hvis han nu blev spurgt om en kommissionsdomstol, må stå for hr. Ole Espersens regning.

Jeg synes nok, at hr. Lenger bruger brevet mere end nogen af os andre i øjeblikket, og hans ordvalg vedrørende brevet og vores holdning til det er meget, meget ladet. Hvor har hr. Lenger belæg for at hævde, at jeg »triumferende« sagde, at jeg havde fået andre henvendelser? Hvordan kan ordet triumferende få noget sagligt belæg?

Jeg vil bede om, at VS prøver på at leve op til det image, VS så gerne vil have hos os: at de er saglige og objektive og dem, der er i stand til at hæve pegefingern over for os alle sammen.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Nu er det lige før, vi vender tilbage til rækkefølgen. Hr. Ole Espersen for en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg behøver såmænd ikke at fortolke justitsministerens mening. Justitsministeren siger klart til udvalget og sagde i øvrigt også under debatten i folketinget og i det dokument, der er trykt op i betænkningen – det, jeg citerer fra – at »såfremt man ønsker eventuelle yderligere oplysninger draget frem og at foretage en ansvarsplacering for såvel embedsmænd som ministre, bør dette ske ved nedsættelse af en parlamentarisk kommission.« Det bør ske på den måde, og det må betyde, at ministeren mener, at den sagligt rigtige facon er en parlamentarisk kommission.

Jeg vil i den forbindelse vende tilbage til det, hr. Bernhard Baunsgaard sagde. Jeg forstod, at hr. Bernhard Baunsgaard ved at udelukke andre ministerier ville være flink mod arbejdsministeren. Jeg kan love, at sådan bliver det i hvert fald ikke opfattet af dem alle sammen. Man kan ikke foretage en rimelig juridisk vurdering af den måde, hvorpå staten går frem bevillingsmæssigt, stiller krav om renter eller ikke stiller krav om renter,

uden at se på, hvordan praksis har udviklet sig.

Det, hr. Bjørn Elmquist ønsker, og det, hr. Bernhard Baunsgaard ønsker, er altså præcis – det var udtrykket fra hr. Bjørn Elmquists side – at indsnævre undersøgelsen. Hr. Bjørn Elmquist nikker. Før sagde hr. Bjørn Elmquist, at man ville være målrettet, men at man ikke var målrettet mod arbejdsministeriet. Men når man indsnævrer undersøgelsen til arbejdsministeriet, så må vi dog sige, at man er målrettet mod arbejdsministeriet.

Det, vi mener er forkert, er, at man i den grad er bange, ikke tager sig tid til at se, om der har udviklet sig en ny forfatningsretlig praksis med hensyn til det, man har så meget imod – en kritik, som vi deler for en stor dels vedkommende, det fremgår af betænkningen. Dette er dog af betydning, når man skal afgøre en sag. Nu ønsker man, som det rigtigt er sagt, at indsnævre det til arbejdsministeriet og til en bestemt periode, som det også er blevet nævnt fra denne talerstol, og det kan ikke opfattes på anden måde, end jeg tidligere har nævnt.

Første næstformand (Knud Østergaard):

Hr. Bernhard Baunsgaard for en sidste kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Der er to aspekter i denne sag: det juridiske og spørgsmålet om en rimelig forrentning. Med hensyn til det juridiske er det korrekt, at der er en række ministerier impliceret.

Vedrørende selve renteforløbet er det derimod ikke korrekt, at man kan sammenligne de øvrige ministerier og arbejdsministeriet. Siden midten af 1970'erne har forrentningen af de lån, som blev givet af arbejdsministeriet til de forskellige arbejdsløsheds-kasser, nemlig været i fokus, ikke alene gennem rigsrevisionens arbejde og gennem statsrevisorernes arbejde, men også gennem en vedtagelse, hvis jeg ikke husker galt, i et enigt folketing. I hvert fald har et overvældende folketingsflertal sagt: dette er ikke en rimelig forrentning. Det er dér, forskellen er.

Det juridiske kan udmærket ske i en fælles undersøgelse for alle ministerier. Der har efter min opfattelse udviklet sig en uheldig

[Bernhard Baunsgaard]

praksis, og det er det, der nu skal helt klarlægges. Renteforløbet er noget specielt for arbejdsministeriet.

Ebba Strange (SF):

Under debatten om landsdommer Niels Larsens redegørelse til folketinget den 8. november i fjor gjorde jeg mig på SFs vegne til talskvinde for, at hvis folketinget ønskede yderligere oplysninger i dagpengesagen, burde det nedsætte en parlamentarisk kommission. Det var ikke et forslag, der kom til afstemning, for der viste sig at være et flertal i folketinget for at lade udvalget for forretningsordenen vurdere de redegørelser, der forelå, og indstille, hvordan ansvarsplaceringen ville kunne gennemføres.

Udvalget for forretningsordenen har nu afleveret en omfattende betænkning og mange siders bilag til folketinget, og så er det op til folketinget at beslutte, hvad der videre skal ske.

Som det fremgår af det omfattende bilagsmateriale fra udvalget, har vi haft lejlighed til at stille en række spørgsmål til belysning af sagen ud over den redegørelse, der foreligger fra landsdommer Niels Larsen.

SF har således sammen med socialdemokratiet taget initiativ til, at udvalget har spurgt i en række andre ministerier om den praksis, der anvendes, når statens midler udbetales til henholdsvis kommuner, private og hel- eller halvoffentlige institutioner og virksomheder. Af besvarelsenerne fremgår, dels at begrebet refusion i forbindelse med overførsel af midler ikke entydigt fortolkes som betaling, der følger efter, at udgifterne faktisk har været afholdt, dels at der i andre ministerier har været tale om betydelige statslige rentetab, og endelig at der slet ikke beregnes rente overhovedet i forbindelse med forskudsbetalinger fra staten til kommunerne.

Efter vores opfattelse skal de oplysninger, vi har modtaget, ikke bruges som undskyldning for den behandling, forskudsudbetalingerne af dagpenge fra arbejdsministeriet til A-kasserne har fået, men de bør efter vores mening bruges til at sætte dagpengesagen i sammenhæng med den administrative praksis, der har udviklet sig i ministerierne. Derfor er det – å propos den debat, der just har udspillet sig på korte bemærkninger – mere end pinligt, at de partier, der nu er de mest

ivrige efter at få nedsat en kommissionsdomstol, har været de mest afvisende over for at drage sammenligning mellem arbejdsministeriets praksis og praksis i andre ministerier.

De oplysninger, der er kommet frem både om dagpengesagen og om forholdene i andre ministerier, bør nu underkastes en gennemgang i alle ministerier, hvad udvalget er enig om, men det bør også være en opfordring til folketinget til at være meget opmærksomt på, om de love, vi vedtager, kan administreres på den måde, vi ønsker, og vi skal være særlig opmærksomme på bevillingslove og bemyndigelseslove, uanset om vi giver bemyndigelser til ministre eller til direktorater.

I øvrigt er det spørgsmålet om lovhjemmelen til den forskudsvisse udbetaling af dagpenge, der har optaget det meste af udvalgets tid. Vi er i SF enige i de konklusioner, der drages i udvalgets betænkning, og anser hermed spørgsmålet om lovhjemmel for fuldt opklaret. Vi er ligeledes enige i udvalgets kritik af nogle af de besvarelser, der er givet fra arbejdsministeren på spørgsmål fra folketingets medlemmer, en kritik, som samtidig må forstås som et krav fra folketinget til den til enhver tid siddende regering om at give folketingets medlemmer korrekte og udtømmende svar på stillede spørgsmål. Det er utilgiveligt, at svar til folketingets medlemmer er fordrejede. Dermed undermineres en af folketingets få muligheder for at udøve den parlamentariske kontrol i henhold til grundloven. Dette er en kritik af tidligere arbejdsministre, men samtidig en pegefinger over for den siddende regering.

Endelig er der det, der nu er blevet gjort til hovedspørgsmålet, nemlig arbejdsministeriets og arbejdsdirektoratets administration af udbetalinger til arbejdsløshedskasserne, herunder forrentningen af de udbetalte beløb og spørgsmålet om, hvem der har tjent hvor meget på den administration, der har fundet sted.

Efter SFs opfattelse er det klart, at de fejl og mangler, der har været i administrationen, ikke er blevet rettet tilstrækkelig hurtigt og grundigt. Det fremgår af det materiale, som har været til vores rådighed. Vi anser således sagen for så veloplyst, at den kunne slutte her.

Imidlertid blev det klart i sidste fase af udvalgsarbejdet, at nogle udvalgsmedlemmer ikke var enige med os heri. Derfor opfordre-

[Ebba Strange]

de vi dem til at stille de spørgsmål i udvalget, som de mente de endnu ikke havde fået besvaret, men der kom ingen nye spørgsmål frem. Derimod kom der et forslag om nedsættelse af en kommissionsdomstol.

Den iver, som blev lagt for dagen, først fra et mindretals side, senere desværre fra et flertals side, for nu at køre en kommissionsdomstolssag igennem med alt, hvad det indebærer af sigtelser og mistanker, fremfor at afslutte sagen i udvalget giver en meget ubehagelig fornemmelse af, at der forfølges formål, som vi ikke har fået klart frem.

Jeg bliver nødt til i forlængelse af den debat, der har været, at sige, at også vi i SF har en ubehagelig fornemmelse af, at kommissionsdomstolen er et led i partiet venstres forsøg på at mistænkeliggøre fagbevægelsen og på at arbejde for en adskillelse af arbejdsløsheds-kasserne fra fagforeningerne, et forsøg på at gøre en politisk modstander mød med ubehagelige midler.

Efter vores opfattelse er det ikke rimeligt nu at nedsætte en kommissionsdomstol. Efter alt, hvad der foreligger oplyst i det meget omfattende materiale om langsommelighed og sjuisk, er der næppe belæg for, at der af nogen person er foretaget bevidste handlinger eller undladelser, der vil kunne føre til et retligt ansvar. Når flertallet alligevel ikke ønsker at slutte sagen nu og heller ikke ønsker at stille yderligere spørgsmål i udvalget for forretningsordenen, kan vi ikke undgå at få mistanke til motiverne.

Vi har ikke i denne fase af sagen villet gentage vort forslag om en parlamentarisk kommission, for vi mener, at sagen kunne slutes i udvalget for forretningsordenen.

Jeg vil sige til slut, at vi kan erklære os enige med justitsministeren i, at efter Niels Larsens grundige redegørelse havde det været folketingets pligt at påtage sig det ansvar, som alene tilfalder os, nemlig at vurdere, om der er grundlag for at rejse tiltale mod nogen nuværende eller tidligere minister. Hvis flertallet ikke mente at kunne skaffe sig et tilstrækkeligt grundlag herfor i udvalget for forretningsordenen, så havde en parlamentarisk kommission været det mest anvendelige, så meget mere som det, man nu ønsker at koncentrere sig om, nemlig rentepolitikken, helt klart er en politisk sag og derfor et ansvar, som dette tings medlemmer burde påtage sig – i stedet for at putte det over til en

kommissionsdomstol, der først og fremmest vil gøre det til en ubehagelig sag for de embedsmænd, der sidder i arbejdsministeriet og føler sig under sigtelse.

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg vil først gøre nogle enkelte bemærkninger til de indlæg, der har været fra forskellige ordføreres side.

I anledning af det, fru Ebba Strange sagde, vil jeg gerne sige om det betænkningstilbag, SF har indleveret, at det er særdeles sagligt. Det ender et sted, hvor jeg ikke synes det er rimeligt, men det er særdeles sagligt.

Fru Ebba Strange sagde, at vi jo kunne have stillet yderligere spørgsmål i udvalget. Ja men folketingsvalget har jo ikke mulighed for at indkalde folk og stille spørgsmål til dem. Vi kan kun stille spørgsmål først og fremmest til det ministerium, hvis sag vi behandler. Vi kunne f.eks. ikke indkalde ledelsen af postgirokontoret, hvad jeg mener er helt nødvendigt, jævnfør det, som er sagt af den nuværende minister for offentlige arbejder, og som er optrykt som bilag i bind 4 af den brune betænkning, Niels Larsens 2.000 sider. Det ville være nødvendigt, og det ville også være nødvendigt at få at vide, hvad de andre pengeinstitutter mener, og hvorfor de har handlet, som de har. De samme pengeinstitutter reklamerer jo med, at de optræder som gode rådgivere for folk i økonomiske sager, men altså ikke for staten i denne sag. Det ville da være interessant at få at vide: hvad er der egentlig sket med de meget store beløb, bankerne har sikret sig på denne måde?

Det har været almindeligt sagt, at der er givet næser. I TV blev det til 6 arbejdsministre. Andre steder og her i salen er der i dag sagt: næser til diverse arbejdsministre. Ja men det er ikke til samtlige, sådan som TV fik det til. Der er givet næser især til to, og det er de to sidste, hr. Svend Auken og fru Grethe Fenger Møller, bl.a. for deres forhold til folketinget, for ikke at have givet tilstrækkelig fyldestgørende oplysninger.

Må jeg derefter tage udgangspunkt i den dagsorden, som er baggrunden for det arbejde, som nu er afsluttet med betænkningssagens afslutning.

Det blev krævet fra folketingets side, at man skulle drøfte, hvordan ansvarsplacering

[Bernhard Baunsgaard]

gen kunne ske. Må jeg minde om, hvad udvalget har skrevet på side 4 i den betænkning, der er afgivet, hvor man fastslår, at man ikke fra Niels Larsens side har fået til opgave at placere ansvaret hos bestemte personer. Vi kan ikke opfylde dagsordenen, hvis vi ikke foretager en yderligere undersøgelse.

Så er der diskussionen om: skal det være en parlamentarisk kommission, eller skal det være en kommissionsdomstol? Der er sagt mange ting om dette at vælge en kommissionsdomstol. Der er sagt mindre om at vælge en parlamentarisk kommission. Tror man virkelig, at befolkningen vil synes, det er rimeligt, at folketinget sidder og bedømmer hinandens adfærd? Jeg tror det ikke, og jeg har på intet tidspunkt ment, at det ville være rimeligt at nedsætte en parlamentarisk kommission. Jeg har fra første færd, når jeg er blevet spurgt om det – man se i den anledning forskellige presseudtalelser – ment, at det eneste rigtige var en kommissionsdomstol. At vi har været omvejen omkring Niels Larsen som undersøgelsesdommer, er bestemt ikke det radikale venstres ansvar.

Der er i denne sag to aspekter, der skal belyses. Der er det juridiske, som jeg synes på fortrinlig måde er belyst og redegjort for i Niels Larsens 2.000 siders redegørelse. Der er efter dette ikke meget at diskutere, men sandelig, om man kan bruge denne redegørelse til at sige, at sådan gør vi alle. Det gør vi ikke alle. Det er udtrykkelig sagt også i betænkningen – man læse siderne 15 og 18 – at ét er ansvaret for den manglende lovhjemmel, som arbejdsministeriet og forskellige andre ministerier deler. Noget andet er, at når man har erkendt det, har der udviklet sig, vil jeg tillade mig at kalde det, den uvane, at man gennem anmærkninger til finanslove eller til tillægsbevillingslove skaffer sig lovhjemmel eller i hvert fald hjemmel. Men også på dette punkt skiller arbejdsministeriet sig ganske klart ud fra de øvrige ministerier. Der er ingen diskussion. Det bliver sagt af alle, der har arbejdet med sagen i udvalget.

Endelig er der renten af de uhmjlede lån, som er ydet af arbejdsministeriet. Jeg må måske minde om, at man end ikke før 1976 har forsøgt at opkræve de renter, der skulle betales af lånene, og som allerede før 1976 indgik på konti. Jeg spurgte til det den 15. august 1983: hvordan er det? Har man forsøgt at opkræve renter af beløbene forud for

1976? Svaret var ganske klart: det har man ikke. Det er en helt utrolig måde, man har optrådt på fra arbejdsministeriets side.

Som yderligere begrundelse for, at vi skal have den undersøgelse gennem en kommissionsdomstol, har jeg tilladt mig at citere professor i forvaltningsret, dr. jur. Bent Christensen, der klart siger: ja men man har ikke været inde på rentespørgsmålet. Det er man ikke gået til bunds i. Man har redegjort for visse sider af det, men man har ikke ydet en selvstændig indsats, for det er man ikke blevet bedt om. Man er bare blevet bedt om at påpege fejl og mangler, og det har man gjort. Man har i de allerfleste tilfælde henvist disse fejl og mangler til de forskellige afdelinger inden for systemet, men som det siges på side 4 i den fælles betænkning, har man ikke forsøgt på noget punkt at fæstne det til personer. Det er store beløb, der her er tale om. Det er blevet påstået, at jeg har sagt, at det er 350 mill. De oplysninger, vi har fået indtil nu, viser, at det må være mindst 350 mill. Andre har antydnet, at det er større beløb. Jeg ved ikke, om det er rigtigt, men der er ting, der godt kunne tyde på det, når man end ikke har forsøgt at få renterne inddraget fra alle konti 2 og 3, for vi ved jo godt, at man ude i arbejdsløhedskasserne i visse tilfælde meget hurtigt flyttede penge fra den konto, hvis renter man skulle aflevere, til konto 2, i nogle tilfælde til konto 3.

Når man fra socialdemokratiets side siger, at noget lignende er sket i andre ministerier, så er det ikke korrekt. I andre ministerier har man, som jeg sagde før, dog i det mindste sørget for, at det af anmærkninger til finanslove eller tillægsbevillingslove ganske klart fremgik, at her var noget nyt, noget, som finansudvalg og dermed folketing skulle være opmærksom på.

Der er for mig helt afgørende forskel på, om de forskud, man giver, går til kommuner eller til private. Hvis det er til kommunerne, er det de samme mennesker, det drejer sig om, nemlig skatteyderne, og det kan til syvende og sidst for skatteyderne være ligegyldigt, om det er kommunerne, der får gavn af det, eller det er staten. Jeg synes, at det mest korrekte er, at det er staten, for det er dog statens regnskab. Man kan ikke sige, at det er ligestillet med, at det går til private.

Det drejer sig i år om et beløb af størrelsesordenen 25 mia, der ydes i forskud. Over

[Bernhard Baunsgaard]

for dette står, at man ét sted har kunnet påvise, at boligministeriet også har ladet forskud komme andre til gode. Dér er rentetabet 10–12 mill. kr. (*Afbrydelse*: Hvert år!). Ja, hvert år, men det er rigtig nok hvert år siden 1980'erne; der har været tale om udlån på 20–25 mia kr. Hvis jeg ikke husker galt, ville rentetabet på dette område for arbejdsministeriets vedkommende, hvis det havde fortsat her i 1985, have været af størrelsesordenen 90–100 mill. kr. Der er afgørende forskel. Det eneste andet, man har kunnet finde, der tåler nogen sammenligning, er boligministeriets 10–12 mill. Det skal også rettes, og det er vi da interesserede i alle sammen.

(Kort bemærkning).

Ebba Strange (SF):

Hr. Bernhard Baunsgaards indlæg var en begrundelse for nedsættelse af en kommissionsdomstol. Det er da rigtigt, at folketingets udvalg, også udvalget for forretningsordenen, kun har mulighed for at stille spørgsmål til ministre, ikke til andre. Jeg har siddet og lyttet til hr. Bernhard Baunsgaard, og der er mange af hans spørgsmål om rentens højde og det samlede rentetab og om, hvor renterne er blevet af og sådan noget, der sagtens kunne have været stillet til arbejdsministeren, og til f.eks. industriministeren, der har banktilsynet under sig. Det undrer mig stadig væk, og jeg har ikke fået nogen forklaring på, hvorfor de spørgsmål ikke er stillet i udvalget.

Så kom hr. Bernhard Baunsgaard ind på, at han synes, der er forskel på, om renterne går til kommuner eller til private. Det er en klar politisk tilkendegivelse, og vi kunne have diskuteret i udvalget og taget politisk stilling til, om vi synes det eller ikke.

Jeg har ikke sagt, og vi har ikke fra SFs side sagt, at sådan gør alle. Vi har sagt, at de fejl, der er sket i arbejdsministeriet, får en anden valør, når de ses i lyset af den praksis, der har udviklet sig i alle de andre ministerier, og det holder vi fast ved.

Det korte af det lange – det, jeg egentlig ville sige – er, at alt det, hr. Bernhard Baunsgaard siger, er politiske vurderinger, og derfor havde de hørt hjemme i et politisk udvalg og ikke i en kommissionsdomstol.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Jeg har som så mange andre set, at det i pressen har været gengivet, at der er uddelt næser til ministre på grundlag af den betænkning, vi har til drøftelse i dag. Det har undret mig, at man har sagt dette, al den stund der, som jeg gjorde rede for i mit første indlæg, i betænkningen alene henvises til én ministers periode, nemlig den, der omfatter 1980. Det undrer mig særdeles meget, at hr. Bernhard Baunsgaard, med det kendskab til tingene, han har bl.a. fra deltagelse i udvalgsarbejde, nu siger, at der også er uddelt en næse til den nuværende arbejdsminister. Hvor står det? I den betænkning, hr. Bernhard Baunsgaard vel har læst fuldt så godt som vi andre, er der intet derom.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg forstod hr. Bernhard Baunsgaard således, at når vi nu måtte have en kommissionsdomstol, så var det, fordi landsdommer Niels Larsen ikke kunne placere noget ansvar, og det er jo det, det drejer sig om. Sådan forstod jeg hr. Bernhard Baunsgaard. Så vil jeg spørge: vil denne kommissionsdomstol kunne placere nogen som helst form for ansvar? Er det forskellen mellem en kommissionsdomstol og Niels Larsens undersøgelse? Så vidt jeg er orienteret, kan en kommissionsdomstol ikke placere noget som helst ansvar. Derfor står vi om et år i præcis den samme situation som i dag. Det er det, vi synes er i strid med almindelige retssikkerhedsbetragtninger og hensynsløst over for dem, der er involverede. Det er den præcise baggrund.

Så nævnte hr. Bernhard Baunsgaard, at dette udvalg ikke kunne afhøre ledelsen af postgirokontoret. Nej, vi kan ikke sådan kalde chefen op, men vil hr. Bernhard Baunsgaard ikke give mig ret i, at vi naturligvis via arbejdsministeren kunne have stillet alle de spørgsmål, vi ønskede, til ledelsen af postgirokontoret? Fra den højeste politiske ledelse er jeg sikker på at svaret ville blive: naturligvis kan vi da det. Naturligvis kan man via en minister spørge en anden del af det offentlige system her i landet – hvis man ville have gjort sagen færdig.

Hr. Bernhard Baunsgaard nævner boligministeriet. Dér er altså mistet 12 mill. kr. på 1 år ud af et samlet forskudsbeløb på 2 mia kr.

[Ole Espersen]

I arbejdsministeriet er det 20–30 mill. kr. om året. Der er mistet, siger hr. Bernhard Baunsgaard, 350 mill. kr. på 10–15 år. Hvad er i grunden forskellen? Der er kun én forskel: det ene er arbejdsministeriet, og det andet er boligministeriet. Der er også den forskel, at når det drejer sig om boligministeriet, for at citere hr. Bernhard Baunsgaard, så skal det rettes. Ja naturligvis, men det kunne man jo også sige om arbejdsministeriet og nøjes med det. Det gjorde man i øvrigt, og det blev rettet. Hr. Bernhard Baunsgaard må give mig ret i, at det eneste ministerium, der har krævet renter, faktisk er arbejdsministeriet.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Lad mig tage den sidste indvending fra den socialdemokratiske ordfører først.

Der er kun én forskel mellem boligministeriet og arbejdsministeriet: det ene er boligministeriet og det andet er arbejdsministeriet. Hvis jeg ikke vidste bedre, og hvis jeg ikke vidste, at hr. Ole Espersen havde været en endog meget ivrig deltager i alle forhandlinger og, så vidt jeg husker, har været til stede ved alle møder, så ville jeg have sagt: det kan ikke være rigtigt, at man fremfører denne påstand. Forskellen er, at arbejdsministeriet siden midten af 1970'erne gang på gang har fået påtale, fordi man ikke har sørget for renteforløbet. Hvorfor ikke? Boligministeriet har ingen påtale fået. Er det ikke en forskel?

Hr. Ole Espersen siger, at hr. Niels Larsen ikke kunne placere noget ansvar. Det er der ikke tale om. Hr. Niels Larsen er ikke blevet bedt om at pege på personer. Derfor har han ikke gjort det.

Må jeg sige til hr. Hagen Hagensen, at den nuværende arbejdsminister har fået en påtale – det, som populært kaldes en næse – fordi den nuværende arbejdsminister ikke har givet tilstrækkelig fyldestgørende svar på spørgsmål stillet af folketinget . . . (*Afbrydelse af justitsministeren* [Ninn-Hansen]). Jeg skal gerne give justitsministeren henvisningen. Det står i Niels Larsens redegørelse, og hvis jeg ikke husker galt, er det side 1083 i bind 4, men jeg skal gerne gå ned og slå sidetallet op, så justitsministeren, der ikke kan mindes dette, kan få kontrolleret det selv.

Derefter til fru Ebba Strange: vi kunne have taget stilling. Ja men vi kan ikke tage

stilling til rentespørgsmål, før alle omstændigheder er blotlagt. Vi kan ikke i folketingsudvalget få alt oplyst, vi kan ikke indkalde vidner, der skal vidne under vidneansvar.

Så sagde fru Ebba Strange, at det var en praksis, der udviklede sig i alle andre ministerier. Nej, der findes intet andet ministerium, som har siddet en henstilling fra folketinget om at bringe en sag i orden overhørig. Det er dog også en forskel.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Hr. Bernhard Baunsgaard var i sin forrige korte bemærkning inde på spørgsmålet om en næse på grundlag af, hvad der står i betænkningen. Jeg beder hr. Bernhard Baunsgaard om at eftervise, hvor der i betænkningen er givet nogen næse til den nuværende arbejdsminister. Hr. Bernhard Baunsgaard kan blade lige så tosset, han vil, han kan ikke finde det.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg synes, det er forkert, når hr. Bernhard Baunsgaard siger, at arbejdsministeriet har siddet alle henvendelser og opfordringer fra statsrevisorer, finansudvalg osv. overhørig.

Det blev sagt, at man har siddet disse henvendelser overhørig. Når man har læst rapporten – og jeg kan forstå, at hr. Bernhard Baunsgaard næsten kender den side for side – så ved man, at disse henvendelser resulterede i arbejdsgrupper, henstillinger, cirkulærer og en forrentning fra 1977. De resulterede i et samarbejde med rigsrevisionen, hvor rigsrevisionen i 1980 erklærede sig enig i de langsigtede foranstaltninger, men hvor man stadig mente, at renten var for lille – ikke, at der ikke blev nogen rente betalt, for det blev der, men at den var for lille. Hr. Bernhard Baunsgaard ved også, at alle ministerier i 1971 fra statsrevisorerne fik en henstilling om at forrente pengene bedst muligt til fordel for staten, ganske uafhængigt af, om det var kommuner eller private institutioner, der fik forskuddene.

Når jeg siger dette, er det selvfølgelig ikke for at undskylde én fejl med andre fejl, men fordi jeg finder det påfaldende, at man ikke vil foretage en samlet vurdering af den prak-

[Ole Espersen]

sis, der har udfoldet sig, og som nu eksisterer formentlig på grund af den stigende administration, det stigende kapitalbehov, brugen af arbejdsløsheds-kasser og andre mere eller mindre private institutioner til besværligt administrationsarbejde, og hvor man åbenbart i adskillige ministerier har tænkt, at disse få dages rentefordele kan være et rimeligt vederlag. Jeg siger ikke, at det er rigtigt, eller at det er forkert, jeg siger bare: det har åbenbart været tankegangen i mange ministerier.

Det synes jeg at et parlament burde lægge til grund, når man træffer sin afgørelse, i stedet for at bede tre jurister igen se på det juridiske i sagen. Det er, som fru Ebba Strange sagde, et politisk spørgsmål, vi står over for; det er ikke et juridisk spørgsmål.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg bliver nødt til at rette den socialdemokratiske ordfører igen: kommissionsdomstolen skal ikke beskæftige sig med det juridiske, som det blev påstået nu. Kommissionsdomstolen skal se på renteforløbet.

Må jeg gøre opmærksom på, at det er korrekt, som hr. Ole Espersen siger, at man henstillede til samtlige ministerier at være opmærksom på rentespørgsmålet. Intet andet ministerium fik fra midten af 1970'erne flere gange påbud om, at det var for lidt.

Et af de svar, der blev givet fra arbejdsministeriet, var, som den tidligere justitsminister måske husker, at man ikke kunne finde ud af, hvad en rimelig rente var. Men enhver må dog i hvert fald indrømme, at når civiløkonomerne, når Dana, Danske Næringsdrivendes Arbejdsløshedskasse, kan finde ud af at få 12-14½ pct., så er 2 og 2½ pct. urimeligt. Alle fik den fælles henstilling, men specielt fik arbejdsministeriet den, fordi der var tale om så store beløb.

Hr. Hagen Hagensen bad mig sige, hvor i betænkningen det står. Det står side 23 i betænkningen. Man indleder med, at man er enig med justitsministeren i, at svar på spørgsmål må være relativt kortfattede – og så kommer det:

»Men uanset disse rammer finder udvalget det utilfredsstillende, at folketinget ikke ved alle besvarelser har fået fyldestgørende oplysninger til brug for folketingets vurdering af sagen, hvilket udvalget beklager.«

Kan det gøres tydeligere? Det er en beklagelse, en påtale, det er en næse til den nuværende arbejdsminister.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Hr. Bernhard Baunsgaard nævner stadig ikke, hvad det er, den nuværende arbejdsminister skulle have fået en næse for. Det står der ikke i det stykke, hr. Bernhard Baunsgaard citerede fra side 23 i betænkningen. Hr. Bernhard Baunsgaard nævnte før, at det stod et eller andet sted i landsdommerens redegørelse, og det ville han slå efter, men forholdet er jo det, at landsdommeren netop ikke skulle gøre ansvar gældende over for personer. Spørgsmålet var, om det var udvalget, der skulle have taget det op, eller om det skulle ske på anden vis; landsdommerens redegørelse kan der ikke henvises til om dette forhold; der kan alene henvises til, hvad der står i selve betænkningen. Hr. Bernhard Baunsgaard har ikke belæg for, hvad han siger.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Så må jeg jo minde den konservative ordfører om, at kristeligt folkepartis ordfører allerede under forbehandlingen her i salen om forespørgslen til justitsministeren fremdrog det, som vedrører den nuværende arbejdsminister, nemlig at man i ministeriet havde drøftet, hvor lidt man kunne nøjes med at give af oplysninger. Det er ikke et nøjagtigt citat, men det er indholdet af citatet. Det var et svar på et spørgsmål fra mig. Dette har været nævnt adskillige gange, i hvert fald flere gange, i udvalget, og det er det, der er baggrunden for den bemærkning, der retter sig mod den nuværende arbejdsminister.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Jeg konstaterer, at vi ikke kommer nogen vegne. Hr. Bernhard Baunsgaard vil ikke og kan ikke med henvisning til betænkningen, og hvad deri er skrevet, klandre den nuværende arbejdsminister.

Nør Christensen (CD):

[Nør Christensen]

Jeg vil begynde med to myter, som fra forskellig side har været søgt inddraget i debatten. For det første den, at nogle skulle ønske at »fejle sagen ind under gulvtæppet«. Den anden myte er den, at politikere dækker over hinanden og ikke kan kontrollere hinanden. For CD er disse to myter måske de værste i hele sagen; de sætter nemlig spørgsmålstegn ved hele vores styreform og troværdigheden omkring politikere.

CD tror ikke, at nogen ønsker at fejle sagen ind under gulvtæppet. Vi er overbevist om, at der har været og er en klar vilje til at nå til bunds i denne sag. Det er bare sådan, at det bestemt ikke er nogen hverken lille eller let sag. Det er derimod en meget stor og vanskelig og indviklet og langstrakt sag.

Nu vel, vi er kommet dertil, at sagen skal forelægges en kommissionsdomstol, og vi accepterer, at sagen er endt dér, men jeg vil gerne hertil sige, at vi håber meget, at det må komme til en så hurtig afslutning som muligt – alt under skyldig hensyntagen til grundighed og forsvarlighed. Vi ønsker absolut ikke noget hastværk.

Jeg vil i øvrigt gerne benytte lejligheden til at fremhæve, at CD har haft et ret afslappet forhold til, om det blev en kommissionsdomstol eller en parlamentarisk kommission.

Allerede under debatten i efteråret fastslog CD, at vi anser det fremadrettede i dagpengesagen for det vigtigste. Man kan da godt bruge megen tid på at søge at finde frem til ansvarsplacering og sammenhænge osv., men langt det vigtigste er vel for fremtiden at undgå tilsvarende situationer. Vi betragter derfor betænkningens afsnit om disse problemer som særdeles vigtige. Vi glæder os over, at de nuværende ministre vil søge at præcisere, hvornår bevillingslove kan supplere eller ændre en retstilstand, og vi er tilfredse med, at man vil tage spørgsmålet om lovfortolkninger og kompetenceregler op.

Men for CD er det også vigtigt, at man beskæftiger sig med, hvordan vi kan sikre, at folketingsmedlemmer får gode og dækkende svar på deres spørgsmål, eller hvordan vi skal administrere en ministeransvarlighed for beslutninger, som de pågældende ministre ikke var orienterede om. Det er på sådanne områder, at dagpengesagen kan få sin måske vigtigste virkning. Det er et arbejde, vi vil prioritere højt.

CD støtter altså beslutningen om at nedlægge en kommissionsdomstol, der kan klarlægge forholdene omkring dagpengesagen hurtigst muligt – med streg under »hurtigst muligt«. Kommissionsdomstolen må ikke få skær af at være en syltekrukke; så virker den nemlig mere skadeligt, end godt er.

Lenger (VS):

Jeg vil gerne starte med at sige tak til folketingets formand, fordi VS fik tilbudt en slags observatørstatus i udvalget, så vi havde mulighed for at følge med i arbejdet og også i de mange bilag, som udvalget modtog. Og jeg vil også gerne sige tak til SF, som overlod VS en egentlig medlemsplads i slutningen af udvalgets arbejde, sådan at vi også fik mulighed for at bidrage med vores opfattelse til betænkningen.

Jeg vil trække nogle enkelte bemærkninger frem fra vores betækningsbidrag, og dertil vil jeg så føje nogle yderligere bemærkninger.

Vores konklusion er, at der ikke er grundlag for at drage hverken nogen tidligere eller nuværende minister eller nogen tidligere eller nuværende embedsmænd til ansvar retligt set.

Hermed er ikke sagt, at der ikke er begået fejl. Det er der. En af disse fejl har udvalget påpeget i fuld enighed. De fejl, som vi tænker på, er problemet med den manglende lovhjælp og problemet med den utilfredsstillende forrentning af statens midler under deres vej ud til de arbejdsløse, hvor der blev udvist en kritisabel langsommelighed med at finde en løsning. Disse fejl er indiskutable, og derfor deltager VS også i udvalgets opfordring til regeringen om at sikre, at der ikke sker gentagelser.

Men herfra og så til at finde ansvarlige, som oven i købet kan drages retligt til ansvar, er der et stort spring. At dømme en minister eller en embedsmand forudsætter langt mere end blot konstateringen af fejl. Det er der ikke noget specielt i. Sådant bør det være i en civiliseret retspleje, og sådan er det heldigvis også i en stor del af vores retspleje.

Der ville i givet fald være tre problemkredse at rejse tiltale på: der er hjemmelsproblematikken, der er anbringelses- og forrentningsproblematikken, og der er problemerne om eventuelle vildledende eller for-

[Lønger]

kerte oplysninger til folketingets medlemmer. Ingen af disse problemkredse har VS fundet tilstrækkelige til en tiltale mod nuværende eller tidligere ministre eller embedsmænd, selv om vi som nævnt nok finder, at der er begået også yderst kritisable fejl.

Hjemmelsproblematikken har man på grund af rigsrevisionens holdning kunnet tillægge mindre vægt. Anbringelses- og forrentningsproblemerne blev påbegyndt afhjulpet ret hurtigt efter, at den fhv. arbejdsminister, hr. Svend Auken, fik kendskab til den; det kan bevises. Og de mangelfulde svar til folketingets medlemmer er nok kritisable, men berettiger ikke til nogen tiltale. Der har eksisteret nogle besynderlige samarbejdsformer mellem arbejdsministeriet og arbejdsdirektoratet, men det kan man ikke drage embedsmænd retligt til ansvar for. Og selv om der måske kunne placeres et formelt ansvar hos rigsrevisionen som institution, så ville der på grund af personale skift, omstrukturering osv. ikke kunne findes enkeltpersoner, som man kunne dømme.

Det, der er tale om, er i virkeligheden, at arbejdsministeriet har været samspilsramt. Faktorerne i det uheldige samspil er dårlig arbejdstilrettelæggelse, en u hensigtsmæssig struktur, upræcise kompetenceregler, uoverskuelighed og så en række fejl, der i sig selv var små, f.eks. fortolkningsfejl, der fandt sted også i rigsrevisionen, og en sag, der gik ud af erindring, men det var fejl, som, hvor små de end var, fik stor betydning, fordi de skete i dette uheldige samspil.

Vigtigere end at finde syndebukke tror jeg det er, at folketinget griber i egen barm, for situationen udspringer jo af et tiltagende bureaukrati, de mere og mere indviklede regler og ikke mindst – fordi området jo vedrører de arbejdsløse – mere og mere kontrol.

Fejlene kan ske inden for ethvert ministerium, der er uoverskueligt, med mange indviklede og detaljerede regler om en kontrol, der især er rettet imod de dårligst stillede. Ingen kan garantere, at der ikke i dag ligger sager, der måske er anderledes i deres sammensætning og indhold, men som indebærer store tab for det offentlige, i f.eks. ministeriet for skatter og afgifter og socialministeriet, der jo i dag er noget af det mest uoverskuelige, vi har, og som bygger på et omfattende og meget detaljeret regelsæt. Der vil altid opstå fejl, og der vil opstå flere og flere fejl,

som vi på denne måde kan kalde samspilsfejl, i de offentlige forvaltninger, efterhånden som vi gør dem mere indviklede. Det er i øvrigt også udemokratisk at gøre dem så indviklede, for det gør enhver offentlig og folkelig kontrol umulig.

Over for disse fejl, som man kunne kalde for systemfejl, kan forsøg på at finde ansvarlige personer altid kun blive forsøg på at finde syndebukke. Og netop arbejdsdirektoratet har jo i de seneste 10 år udmærket sig ved at udsende tonsvis af papir med nye og indviklede regler og ved at indføre mere og mere kontrol, der har taget ressourcer fra overblikket og fra helt vitale, overordnede økonomiske overvejelser.

Lad mig i den forbindelse sige, at de beskyldninger for eller antydninger af egentlig bedragerisk adfærd, som er rettet mod visse A-kasser, efter min mening er under lavmålet. De udtrykker snarere nogle hensigter med denne sag, som jeg skal vende tilbage til, men som ligger hinsides al saglighed. A-kasserne var jo på grund af udviklingen i arbejdsløshedstallet og på grund af deres stadig mere indviklede administrationsgrundlag også under et stærkt pres i de år, hvor fejlene kunne have været rettet.

Der er to grundlæggende principper, som jeg gerne vil trække frem i denne sag.

Det første er, at vi ikke må rejse tiltale mod nogen, medmindre der er en vis sandsynlighed for, at der også kan ske en domfældelse. Det princip bliver aktuelt, når folketinget engang må tage stilling til hele sagen forfra. Det bliver jo resultatet, og det vil ske, når kommissionsdomstolen er færdig.

Det andet princip er, at en efterforskning bør standses, når det viser sig, at den ikke vil kunne føre til noget, eller når det viser sig, at det er usandsynligt, at den kan føre til noget.

Disse to principper trækker jeg frem, fordi jeg synes, at det er nogle gode principper. De beskytter det enkelte individ mod vilkårlighed og mod chikane fra statsmagtens side. Det er naturligvis folketinget selv, som har vedtaget principper af denne karakter, og de indgår dybt i vores retspleje. Folketinget burde selv leve op til dem.

I denne sag ved alle og enhver jo, at ingen vil blive tiltalt. Vi ville fra VS' side have støttet det flertal – eller mindretal for den sags skyld – som, uanset at vi selv mener, at beslutningsgrundlaget er godt nok, havde sagt

[Lenger]

på en troværdig måde, at der måtte fremskaffes yderligere oplysninger, og hvis dette flertal eller mindretal havde foreslået, at de yderligere oplysninger blev tilvejebragt på en måde, der faktisk kunne frembringe flere oplysninger i sagen. Vi ville have stemt ja, hvis de videre undersøgelser skulle være foregået i en parlamentarisk kommission.

Jeg synes, det er et dårligt argument imod en parlamentarisk kommission, at her undersøger politikere andre politikere, for hele konstruktionen omkring en rigsretssag bygger jo netop på, at politikere tager stilling til anklager mod andre politikere.

Vi er enige i de bemærkninger, som justitsministeren har fremsat over for udvalget om forholdet mellem en parlamentarisk kommission og en kommissionsdomstol, men jeg vil beskrive det med lidt andre ord.

Jeg vil sige det på den måde, at hvis et folketing skaffer sig yderligere oplysninger ved brug af domstolsbistand, så er det lidt snyd eller – sagt rent ud – ansvarsforflygtigelse. Det, som denne kommissionsdomstol kan, er at give et flertal et alibi for at sidde med korslagte arme, når det engang om et halvt eller et helt år må konstateres, hvad alle ved nu, at der ikke kan placeres og ikke vil blive placeret noget retligt ansvar. Så kan man nemlig skyde skylden på kommissionsdomstolen, og det vil ikke se ud som et tilbagetog for de politikere, der har haft næsen for langt fremme – som f.eks. hr. Svend Heiselberg, der jo som oftest i den offentlige debat placerer sin næse faretruende langt fra hovedet, undtagen når de sager, som han har kommenteret, kommer til debat her i salen; så holder hr. Svend Heiselberg sig pænt i baggrunden.

Men kom ikke og sig, at kommissionsdomstolen ikke har noget formål; det har den. Den skal tage ansvaret, og den skal legitimere en konklusion, som alle undtagen hr. Dohrmann har draget, men som det vil være pinligt for enkelte politikere at drage uden en god undskyldning. Og ikke at forglemme har en kommissionsdomstol også to helt sikre sidegevinster – der går jo sjældent røg uden en brand:

Der var vistnok noget uldent med ham hr. Svend Auken og Arbejdernes Landsbank, og hvad angår det dér brev fra Valby, så har hr. Bjørn Elmquist jo oven i købet sagt, at brevskriveren eksisterer. Det vil være den opfat-

telse, der står tilbage mange år efter, at sagen er slut og indholdet glemt, prentet desto klarere i folks bevidsthed, hvis det lykkes at trække hele processen i langdrag. Og der er vist også noget uldent med de dér A-kasser, som et par borgerlige partier gerne ser fjernet fra fagforeningerne, og det lille indgreb kan man også gøde jordbunden for – en ikke helt uvæsentlig sidegevinst ved at trække denne sag i langdrag og en sidegevinst, man ikke rigtig kan sætte over styr.

Uanset kommissionsdomstolens resultat er der muligvis stor gevinst, men i hvert fald sikre sidegevinster at hente. Man mærker hensigten og bliver forstemt, og derfor stemmer VS imod forslaget.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (V):

Nu har hr. Lenger to gange citeret mig for at have sagt, at brevskriveren eksisterer. Det, jeg dermed har villet sige – jeg tør ikke sige, hvordan ordene er faldet, jeg har måske ikke helt så god en hukommelse som hr. Lenger, og jeg har åbenbart gjort et ganske stort indtryk på hr. Lenger – har været, at den, der har skrevet brevet, jo må være en person. Det er, hvad der ligger i det, og hvis man lægger meget andet i det – ja, jeg hører, at en af de lærde juridiske professorer i salen morer sig over det – så er det noget, der står for hr. Lengers egen regning. Det er helt klart. Det brev blev f.eks. sendt ikke blot til mig, det blev sendt til adskillige af udvalgets medlemmer, og det blev sendt til tre dagblade, så det er ikke noget, som kun har cirkuleret blandt ganske få herinde.

(Kort bemærkning).

Lenger (VS):

Hr. Bjørn Elmquist har ret i, at jeg to gange nu har spurgt om det. Første gang fik jeg en sproglig analyse ud fra ordet »man«, og anden gang fik jeg en sproglig analyse ud fra ordet »triumferende«.

Nu fik jeg så at vide af hr. Bjørn Elmquist, at han kun har sagt, at brevskriveren eksisterer. Ja, det er vel indiskutabelt, at en brevskriver eksisterer, hvad enten vedkommende er anonym eller ej. Men hr. Bjørn Elmquist tilføjede, at han også havde fået andre henvendelser, og at han måtte skønne,

[Lenger]

at disse andre henvendelser måtte være kommet fra samme person, og han beklagede, at man ikke kunne få fat på denne person, som altså tilsyneladende vidste noget om tingene. Det er det, som jeg synes er kritisabelt at hr. Bjørn Elmquist gør. Jeg synes i hvert fald, det er at skamride et anonymt brev, som man oven i købet selv har været med til at beslutte i et udvalg formelt ikke eksisterer.

Kofod-Svendsen (KrF):

Jeg vil gerne begynde med at henvise til min tale her i tinget den 8. november 1984, hvor jeg påpegede tre problemer, for det første den manglende lovhjemmel for forskudsvis udbetaling til A-kasserne, for det andet statens store rentetab og for det tredje de mangelfulde svar til folketingets medlemmer.

Under arbejdet i udvalget for forretningsordenen blev det hurtigt klart, at der var enighed om at kritisere den manglende lovhjemmel, og arbejdsminister Grethe Fenger Møller har også allerede løst det spørgsmål.

I udvalget for forretningsordenen kunne vi også enes om, at det alene er folketinget, der kan afgøre, om en ministers svar til et folketingsmedlem er tilfredsstillende eller ej, og her vil jeg gerne citere, hvad der står i betænkningen, side 38, jeg citerer fra andet afsnit med formandens tilladelse:

»I afsnit III, punkt 4, er anført, at udvalget finder det utilfredsstillende, at folketinget ikke ved alle besvarelser har fået fyldestgørende oplysninger til brug for folketingets vurdering af sagen, hvilket udvalget beklager.«

Jeg tror, at det arbejde, der er gjort i udvalget, og denne konklusion vil betyde, at svarene vil blive mere præcise i fremtiden.

Derimod stod det ret hurtigt klart for mig, at landsdommer Niels Larsen i sin omfattende redegørelse havde fokuseret så meget på de retlige aspekter i spørgsmålet om hjemmelen, at han ikke havde gennemført en tilsvarende undersøgelse af de økonomiske aspekter i sagen. Som undersøgelsen er gennemført, er man ikke i stand til at vurdere, hvor mange penge staten egentlig uretmæssigt er gået glip af i form af renteindtægter. Man får heller ikke mulighed for at tage stilling til, hvem der i givet fald uretmæssigt har fået renteindtægter ved at disponere over statens midler. Man får i det hele taget ikke mulig-

hed for at vurdere, hvad myndighederne kunne have gjort på et tidligere tidspunkt for at disponere mest hensigtsmæssigt over statens midler.

Vi manglede altså information for at kunne vurdere og indstille, hvordan ansvarsplacering vil kunne gennemføres, sådan som opgaven lød i folketingets dagsorden af 8. november 1984. Derfor argumenterede jeg i udvalget for forretningsordenen for en yderligere undersøgelse af det, som ikke var undersøgt helt til bunds, og her var der to muligheder, en kommissionsdomstol eller en parlamentarisk kommission.

En parlamentarisk kommission er bedst egnet til det, skal vi kalde det fremadrettede politiske undersøgelsesarbejde, spørgsmålet om, hvordan man undgår lignende problemer fremover. En kommissionsdomstol derimod er bedst egnet til at afdække en sag, hvis målet er at få fuldstændig rede på det tekniske, juridiske og økonomiske hændelsesforløb. Dertil kommer, at i en parlamentarisk kommission er det politikere, der undersøger politikere. I en kommissionsdomstol er det derimod en ekspert med juridisk, økonomisk og forvaltningsmæssig viden, der skal foretage de videre undersøgelser.

I denne situation stod det klart for mig, at en kommissionsdomstol var den rigtige løsning. Den skal have et præcist kommissorium og en stram tidsplan, og det er en selvfølge, at alle, hvad enten de er ministre eller embedsmænd, skal have deres forhold bedømt på lige fod. Under arbejdet i udvalget for forretningsordenen er der tillige kommet oplysninger frem om forhold i andre ministerier, der bør undersøges nøjere. Derfor er det rigtigt at lade foretage en uvildig undersøgelse af lovhjemmel og administrationspraksis i andre ministerier. En kommissionsdomstol til at afdække fortiden og et uvildigt udvalg til det fremadrettede arbejde mener jeg derfor er den rigtige afslutning på denne sag i denne omgang.

Når kommissionsdomstolen og det uvildige udvalg har afsluttet deres respektive opgaver, skal folketing og regering afgøre, hvad der videre skal ske, men ingen er i dag dømt på forhånd, og ingen kan risikere at få om dømmet belastet, hvis kommissionsdomstolens fastslår, at den pågældende er uden skyld. Nu kan alle uskyldige blive rensset helt og fuldt. I denne forbindelse vil jeg gerne un-

[Kofod-Svendsen]

derstregte, at der er tidligere arbejdsministre, der enten skriftligt eller mundtligt har henvendt sig til udvalget for forretningsordenen og udtrykkeligt har ønsket at blive fritaget for en generel anklage. Her vil jeg med formandens tilladelse citere den tidligere arbejdsminister Lauge Dahlgaard fra bilags-hæftet, side 63:

»Som en af dem, hvis navn ofte er blevet nævnt i forbindelse med dagpengesagen, tillader jeg mig herved at henlede udvalgets opmærksomhed på denne side af sagen, der jo ikke alene drejer sig om ansvar i juridisk forstand, men også om enkeltpersoners gode navn og rygte. En summarisk behandling af sagen vil uundgåeligt medføre, at den enkelte minister og embedsmand i offentlighedens øjne kommer til at stå som ansvarlig/medansvarlig ikke blot for egne eventuelle fejl og forsømmelser, men også for eventuelle fejl og forsømmelser begået af andre.

Jeg tillader mig derfor at fremhæve, at hensynet til individuelle retsbeskyttelses-synspunkter tilsiger, at den videre behandling af dagpengesagen sker på en måde, der bedst muligt sikrer, at de enkelte involverede ministres og embedsmænds ansvar i perioden 1968-84 bliver belyst så konkret og præcist, som det lader sig gøre.

Med venlig hilsen
Lauge Dahlgaard.«

Dette ønske mener jeg bedst imødekommes ved en kommissionsdomstol, og jeg husker, at hr. Svend Auken umiddelbart efter, at det stod klart, at der var et flertal for en kommissionsdomstol, udtalte, at det var fint.

Han sagde i TV-Avisen, så vidt jeg husker, at sandheden er bedst til at afsløre mytedannelser. Derfor hilste hr. Svend Auken en kommissionsdomstol velkommen.

Men når hr. Svend Auken bakkede en kommissionsdomstol op, hvorfor går socialdemokratiet og ikke mindst dets ordfører, hr. Ole Espersen, så så stærkt imod en kommissionsdomstol?

Dohrmann (FP):

Fremskridtspartiet mener fortsat, at landsdommer Niels Larsens lange redegørelse er rigeligt grundlag at rejse en rigsretsanklage på. Ingen partier har støttet os i dette synspunkt, på trods af at alle erkender, at de

mange millioner kroner, statskassen har mistet i dagpengeskandalen, er et tab, der er sket på ulovlig vis.

Derfor er det store spørgsmål fortsat, om alle skal være lige for loven. Uden for Christiansborg er hverdagen således, at hvis nogen bevidst eller ubevidst begår ulovligheder, sker der i mange tilfælde politianmeldelse, der bliver rejst anklage, og den pågældende bliver dømt og straffet.

I denne sag, hvor som sagt alle erkender, at der er begået ulovligheder, er sagen en helt, helt anden. Jeg har siddet her i dag og lyttet til, hvordan jurister fra socialdemokratiet og fra det konservative folkeparti på skift har overfaldet hr. Bernhard Baunsgaard. Hvorfor? Fordi hr. Bernhard Baunsgaard i denne sag efter min mening – og jeg har såmænd mange gange kritiseret hr. Bernhard Baunsgaard – forsøger at varetage menigmands interesser. Det vil juristerne, de kloge, ikke acceptere. Her er en sag, der skal holdes skjult, skal gemmes hen, ikke må komme frem i offentlighedens søgelys, og så overfalder man først og fremmest den, der har gjort sit til, at sagen nu forhåbenlig bliver ordentligt belyst.

Det har egentlig været ret deprimerende at opleve hele hændelsesforløbet. Vi har set, hvorledes først og fremmest socialdemokratiet og det konservative folkeparti har støttet hinanden i deres anstrengelser for, at sagen endelig ikke skulle komme for langt frem, endelig ikke skulle undersøges alt for grundigt. Det er det indtryk, man har fået, og det giver da mig den bestemte fornemmelse, at de to partier har indgået en intern aftale, og at holdningen i de tre andre regeringspartier, som det konservative folkeparti er sammen med, kommer meget på tværs, og det synes jeg absolut ikke tjener det konservative folkeparti til ære, uanset at den nuværende arbejdsminister kommer fra dette parti. Når der dukker den slags sager op, må det være i alles interesse at få sagen ordentligt belyst, hvis man ellers er en smule interesseret i, at dette hus også holder sin egen sti ren.

Der er blevet stillet spørgsmål igennem årene. Der er givet vildledende svar. Jeg er stadig væk ikke et øjeblik i tvivl om, at alt, hvad der er foregået, er sket bevidst. Det kan jeg roligt stå heroppe og sige. Jeg nægter at tro på, at nogen arbejdsminister kan sidde på denne post og være fuldstændig uvidende

[Dohrmann]

om, at millionerne simpelt hen forsvinder ud i den blå luft. Det skal vi selvfølgelig ikke her i folketinget dømme om, men det, som vi selvfølgelig heller ikke skal medvirke til, er, at noget forsøges holdt skjult. Derfor burde man være gået direkte over til en rigsretsanklage, og det kunne man have gjort med god samvittighed, efter at vi havde fået landsdommerens redegørelse.

O.k., nu bliver der sandsynligvis nedsat en kommissionsdomstol, og vi skal da gerne stemme for, at denne kommissionsdomstol bliver nedsat, men jeg gør det ikke med større begejstring, fordi det – som det er blevet sagt flere gange heroppefra – blot vil trække sagen yderligere i langdrag. Man kunne have valgt det, socialdemokratiet gør sig til talsmand for, eller man kunne have valgt rigsretten, enten det ene eller det andet. Kommissionsdomstolen vil nu sidde og undersøge nogle ting, man vil komme med en konklusion, og så skal folketinget igen til at beskæftige sig med sagen, og som sagt er det jo ikke folketinget som sådan, der skal optræde i rollen som dommere. Det har vi da heldigvis andre mere neutrale personer til.

Jeg har nævnt hr. Bernhard Baunsgaards indsats i denne sag, og hvis nogen bør roses for, at sagen er kommet herved i folketingsalen, og for, at den ender, som den gør – selv om det ikke er det allerbedste, man har fundet frem til – så er det hr. Bernhard Baunsgaard, der har kulegravet og virkelig har gjort et stort stykke arbejde i udvalget. Jeg mener, at jeg kan tillade mig at sige det, fordi vi ofte fra fremskridtspartiets side i så mange andre sammenhænge har kritiseret det radikale venstre, og det vil vi nok også gøre fremover. Men når man kritiserer, så skal man også rose, når der er anledning til det.

Skal man forsøge at placere nogen i den anden grøft, må det så absolut være hr. Lenger fra VS, for hvis interesser er det egentlig, hr. Lenger varetager? Mener hr. Lenger virkelig, at når folk som f.eks. en arbejdsminister har ansvaret for et område og er skyld i, at statskassen mister hundreder af millioner kroner, så skal man bare sådan sige: nå ja, det var beklageligt. Det er faktisk den holdning, hr. Lenger giver udtryk for, og det er efter min bedste opfattelse yderst kritisabelt.

Som sagt stemmer vi for, at kommissionsdomstolen bliver nedsat, men vi havde langt, langt hellere set, at man omgående var skre-

det til en rigsretssag, således at de pågældende ministre enten kunne være blevet frikendt eller var blevet dømt for de ting, de eventuelt havde gjort sig skyldige i.

(Kort bemærkning).

Lenger (VS):

Jo, hr. Dohrmann, hvis nogen enkeltperson var skyld i, at staten havde mistet flere hundrede millioner kroner, så mener jeg, at man skulle drage vedkommende retligt til ansvar, men denne sag drejer sig jo om, at en lang række forskellige faktorer i et samspil har gjort, at sagen har fået nogle meget uheldige konsekvenser. Forskellen på hr. Dohrmanns og min indfaldsvinkel til denne sag er nok, at vi ikke mener, at man kan finde nogen enkeltperson at drage til ansvar for det tab, der er sket, og så vil et forsøg på at finde nogen at drage til ansvar jo kun være et forsøg på at finde syndebukke. Det er nok forskellen på hr. Dohrmann og mig.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Nej, jeg tror, forskellen ligger et helt andet sted, nemlig deri, at jeg stoler så meget på domstolene, at jeg tror, at hvis der bliver rejst en rigsretsanklage mod nogen og de ikke har begået noget, så tror jeg også, de bliver frikendt.

(Kort bemærkning).

Lenger (VS):

Nu kunne det jo være interessant at bede hr. Dohrmann komme herop og fortælle, hvem det egentlig er, der sidder i rigsretten, men det skal jeg undlade.

Jeg vil blot sige, at der nok er en yderligere forskel, og det er, at hr. Dohrmann stod her lige før og sagde, at en tidligere eller måske flere tidligere arbejdsministre helt bevidst havde sikret, at dette tab skete. Noget sådant ville vi aldrig nogen sinde finde på at sige, og vi mener, det er i strid med sandheden at påstå sådan noget.

Maisted (FD):

Hr. Ole Espersen havde mødt hr. Hansen i Valby og hr. Jørgensen i Vanløse, og de kunne slet ikke forstå, hvad det her drejede sig om, fordi der var langt vigtigere problemer

[Maisted]

med hensyn til dagpengene end den såkaldte dagpengeskandale.

De mennesker, jeg har mødt ude omkring, en hr. Hansen og en hr. Jørgensen, har spurgt mig: »Er det sådan, at loven ikke har været overholdt?« Og så er svaret ganske klart: »Nej, loven har ikke været overholdt.« »Er det rigtigt«, siger de så, »at statskassen er blevet unddraget et trecifret millionbeløb i renteindkomst?« Og så må man selvfølgelig sige: »Ja, det er rigtigt.«

Så kommer det næste spørgsmål, f.eks. fra den taxachauffør, som fik en bøde, da han hjalp en gangbesværet ind, og fik en parkeringsbøde og en dagbøde, fordi han var utilfreds med det. »Ja men så må der da ske noget, der må da være nogle, der er ansvarlige for, at loven ikke bliver overholdt, og at statskassen mister trecifrede millionbeløb.« Ja, man kan jo kun svare, at det gør der ikke. Der sker ikke noget, og det har man fået et tydeligt indtryk af under debatten her i dag.

»Ja men er der da slet ikke nogen,« siger de mennesker så, »der har fordele af, at staten har mistet 350 eller 400 mill. kr. i rentetab?« Jo, så vidt jeg kan se af den redegørelse, som landsdommeren er kommet med, er der en kontorchef Winther, der har forklaret, at det jo var en socialdemokratisk regering, og at det almindelige indtryk var, at man ikke ønskede at foretage principielle ændringer i systemet, der kunne give vanskeligheder i forholdet mellem regeringen og arbejdsløhedskasserne og dermed fagforbundene. Det er altså et klart indicium for, at der var en særlig interesse for, at disse penge kom andre steder hen end i statskassen.

»Ja men,« siger så de mennesker, »er der andre ting, der kan belyse en sådan sag?« Ja, vi har også fået at vide af denne landsdommer, at der er givet svar på nogle spørgsmål af den forhenværende arbejdsminister, hr. Svend Auken, som simpelt hen slører de reelle kendsgerninger, altså prøver på at tilsløre, at der er foregået ulovligheder. Ja men hvorfor i alverden skulle dog en arbejdsminister, en forhenværende arbejdsminister, have interesse i at give den slags svar? Det står jo i rapporten, og man må sige, at daværende folketingsmedlem hr. Bertel Haarder unægtelig blev ført bag lyset. Det viser med al ønskelig tydelighed, at der i hvert fald er forhold, der burde undersøges. Vi ved jo alle

sammen, at det er dyrt at drive politik, og vi ved også, at socialdemokratiet bruger mange penge på reklamer for at overbevise folk om, at de skal stemme på socialdemokratiet, og disse trecifrede millionbeløb ville jo tilkomme fagbevægelsen, når det var Arbejdernes Landsbank, der fik glæde af dem.

Nu kan alt dette her jo være den rene indbildning, så derfor bør der finde en undersøgelse sted, og jeg er enig med hr. Dohrmann i, at alene disse oplysninger, som landsdommeren og kontorchefen har givet i redegørelsen, var tilstrækkeligt grundlag for, at der omgående burde være nedsat en rigsret til at bedømme disse forhold. Under alle omstændigheder kunne man jo få punkteret disse påstande, som kontorchef Winther, og som landsdommeren kommer med i redegørelsen, hvor man klart fornemmer motiverne. Men der sker ingenting.

Men jeg må også indrømme, at når man har læst redegørelsen, så siger man til sig selv: den landsdommer, har han overhovedet forstået, hvad det gik ud på? Er han træt af at være i systemet? Ønsker han ikke yderligere forfremmelser, siden han tillader sig at fremlægge den slags ting på tryk? Eller er kontorchef Winther træt af tanken om en eventuel forfremmelse? Er han gået i stå, og kan han se, hans karriere i systemet er slut, siden han kommer med den slags udtalelser?

Jeg synes, at grundlaget for en rigsretssag er ganske tydeligt. Justitsministeren siger, at vi må kigge på det, og vi må se til, at der ikke sker noget lignende hverken i direktorater, styrelser eller ministerier, sådan at de kan finde rundt i det. Og man skal have ansat nogle flere jurister. Det betyder igen, at de mennesker, der spørger til denne sag, står ganske måbende: »Ja men er det ikke sådan, at folketinget vedtager nogle love, som det forventer at den almindelige borger skal kunne forstå og skal kunne finde rundt i? Betyder det, at den almindelige borger også skal have ansat en række jurister for overhovedet at finde ud af, hvornår han skal overholde lovene, og især hvornår det er risikofrit ikke at overholde lovene?«

Man må håbe, at der i det mindste kommer det ud af denne sag, at folketinget erkender, at den lovjungle og det bureaukrati, man har stablet på benene, er ganske uoverskuelige for almindelige mennesker, og at disse mennesker med rette kan henvise til

[Maisted]

behandlingen af denne dagpengesag og sige til retssystemet: ja men vi må selvfølgelig være fri i enhver henseende, når man i folketinget kan se bort fra trecifrede millionbeløb. Man kan se bort fra, at lovgivningen ikke overholdes, og så må det også kunne gælde den almindelige borger i samfundet, at han også bliver behandlet lempeligt, og det er som regel i langt, langt mindre sager, man forfølger den danske befolkning. Det er en skandale ud over alle grænser, men skandalen bliver jo først rigtig stor, når man ser slutfacit: at der intet sker.

Ole Espersen (S):

I anledning af den ordveksling, der var mellem ordførerne for det konservative folkeparti og for det radikale venstre, synes jeg, det er vigtigt at fastslå, at betænkningen fra udvalget ikke hæfter et personligt retligt ansvar på nogen, ikke på nogen person, hverken den nuværende arbejdsminister eller tidligere arbejdsministre. Det har udvalget ikke ønsket at gøre, udvalget har kritiseret forskellige ting i ministerierne, men ikke hæftet noget personligt ansvar på nogen. Det synes jeg er væsentligt at få fremhævet, og det gælder altså ikke blot den nuværende arbejdsminister.

Hr. Nør Christensen holdt, synes jeg, en fornuftig tale; den svarede for så vidt meget godt til ordføreren for CD under debatten i november, og havde hr. Nør Christensen nøjedes med at sige lignende ting til Jyllands-Posten for nylig, så var der ikke opstået noget forhold til Jyllands-Posten i den anledning naturligvis. Men jeg hæftede mig ved, at hr. Nør Christensen til Jyllands-Posten sagde, at i 1981 skrev folketingets finansudvalg som noget helt enestående i en tilføjelse til statsregnskabet en næse om rentetabet. 1981, det er jo altså 1½ år før regeringsskiftet, så datoen og årstallet er ret afgørende, og jeg vil gerne bede hr. Nør Christensen påvise, hvor i undersøgelsesdommerens redegørelse man finder en næse – hvis man nu kan bruge det udtryk om det, finansudvalget har sagt. Jeg har ikke kunnet finde den.

Hr. Kofod-Svendsen fra kristeligt folkeparti undrede sig over, at jeg og gruppen nu tilsyneladende ikke var enige med vores politiske ordfører, for hr. Svend Auken sagde jo, da det viste sig, der var et flertal for en kom-

missionsdomstol, at det da var en fin idé, og at så kan tingene rigtig blive opklaret – jeg hørte det ikke, men jeg forstod det sådan.

Jeg ved ikke, om det var sådan, ordene faldt, men det viser jo netop, hvad denne sag drejer sig om. Den drejer sig om at genere, sætte spørgsmålstejn ved og kaste mistanke over politiske modstandere, og hvis de så sagde: kommissionsdomstol, det er fuldstændig usagligt, det må vi gå imod, hvad ville man så sige? Så ville man sige: de har noget at skjule.

Nu sagde jeg: hvad ville man sige? Jeg burde have sagt: hvad sagde man fra venstres side, da vi fra vores partis side sagde, at det syntes vi var en dårlig idé? Man sagde: de har noget at skjule. Det er jo klart, sådan gør man. Men vi synes, at denne sag er så forkert behandlet, og at man går frem på en så urimelig måde, at vi må leve med selv den mistanke, som venstre nu prøver at kaste over dem, der går imod kommissionsdomstolen, for det er så urimeligt, at vi hverken kan stemme for eller undlade at stemme til dette forslag.

Hr. Kofod-Svendsen mente i øvrigt, at en kommissionsdomstol var egnet til at se på det, der er sket, og en parlamentarisk kommission mere på det fremadrettede. Jeg må konstatere også dér, at dette regeringspartis ordfører er i klar uoverensstemmelse med det, som justitsministeren tidligere har sagt på hele regeringens vegne.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det var kun i anledning af bemærkningen fra hr. Ole Espersen om, at der ikke var fæstet personligt ansvar på nogen. Nej, det vil jeg gerne understrege, men der var givet påtale i forbindelse med ufyldstgørende svar til henholdsvis finansudvalg og folketing fra henholdsvis hr. Svend Aukens og fru Grethe Fenger Møllers side – for begges vedkommende står det i betænkningen, side 23 – og det er for svaret til folketinget; det er bygget på de oplysninger, der står i bind 4, side 993 ff. i Niels Larsens betænkning.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

[Ole Espersen]

Vi har haft en lang debat om disse formuleringer i udvalget, og jeg synes, det er nok så væsentligt, at vi får fastslået, ganske som hr. Hagen Hagensen kunne gøre det for et øjeblik siden, at der ikke er hæftet navne på disse påtaler.

Det er klart, at når man siger, at der er begået fejl i arbejdsministeriet, så er der nogle, der bærer det formelle ansvar for disse fejl, men ikke ansvar i den forstand, at vi har kunnet konstatere, at der f.eks. er handlet i strid med ministeransvarlighedsloven. Det går jeg ud fra at hr. Bernhard Baunsgaard er enig i. Vi har ikke konstateret, at der er handlet i strid med ministeransvarlighedsloven. Havde vi givet en påtale for et vildledende svar, så var det det samme som at konstatere, at der var handlet i strid med ministeransvarlighedsloven. Har vi konstateret det i det udvalgsarbejde, som vi har deltaget i begge to?

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

I et parlamentarisk demokrati er der ingen diskussion om, at ministeren bærer det fulde ansvar i forhold til folketinget. Det er det, der er fastslået. Ministrene var henholdsvis hr. Svend Auken og fru Grethe Fenger Møller.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Jeg forstod ikke hr. Bernhard Baunsgaards seneste bemærkning om, at en minister bærer det fulde parlamentariske ansvar i forhold til folketinget. Det er klart, at ministeren har ansvaret for, at der ikke handles i strid med de pligter, en minister har. Disse pligter er formuleret i ministeransvarlighedsloven og den øvrige lovgivning, herunder straffeloven, og jeg spørger igen: har nogen arbejdsminister efter den undersøgelse, udvalget har foretaget, og den betænkning, der er afgivet, handlet i strid med sit ansvar i forhold til ministeransvarlighedslov, grundlov, anden lovgivning, herunder straffeloven? Det var mit spørgsmål, ikke, om ministeren bærer et formelt ansvar. Det er klart, at det gør ministeren.

(Kort bemærkning).

Hagen Hagensen (KF):

Uden at der i hr. Bernhard Baunsgaards seneste indlæg er kommet noget nyt frem, lige så lidt som i de foregående vedrørende de ting, hr. Bernhard Baunsgaard har sin egen opfattelse af – og den er der vist ingen der kan tage fra ham – skal jeg blot sige, at det jo er menneskeligt at fejle, men det er tåbeligt at fortsætte i vildfarelsen. Errare humanum est, sed in errore perseverare turpe est.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg går jo ud fra, at dette med at fejle, errare, var rettet til de to arbejdsministre, for det var jo ikke den eneste gang, de to ministre gjorde sig skyldige i disse fejltagelser. Selvfølgelig kunne ministeren have sikret sig, at det var tilstrækkeligt svar, hvis ministeren – hvad enten det var hr. Svend Auken eller fru Grethe Fenger Møller – havde spurgt sine embedsmænd: nu er det vel fuldstændig fyldestgørende svar?

Jeg går ud fra, at den tidligere justitsminister kom til at fortale sig, når der blev talt om vildledende svar. Så langt er hverken Niels Larsen eller udvalget gået. De er ikke fyldestgørende, men ligefrem vildledende – nej, så langt går vi ikke.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Hr. Bernhard Baunsgaard har ved et par lejligheder og også her i folketinget i dag – ganske vist med en bisætning om, at det nok ikke var et ordret citat – sagt, at man ved en given lejlighed i arbejdsministeriet diskuterede, hvor lidt man kan nøjes med at svare folketinget på dette spørgsmål.

Det er umuligt, når man læser beretningen igennem, at finde det ordvalg noget sted. Man har diskuteret, om man skulle tage en yderligere oplysning med om en arbejdsgruppe – det havde man ikke nogen som helst forpligtelse til – men når man gengiver det som en diskussion om, hvor lidt man kan nøjes med at svare folketinget, giver man indtryk af, at man har siddet og prøvet at lure lidt og snyde lidt og vildlede lidt.

Lad mig sammenfattende stille spørgsmålet for tredje gang: ligger der i udvalgets ar-

[Ole Espersen]

bejde og betænkningen en påtale af, at nogen minister skulle have overtrådt sine pligter som minister, således som disse pligter fremgår af ministeransvarlighedsloven, straffeloven og grundloven? Ligger der i det, som hr. Bernhard Baunsgaard kaldte en påtale – jeg kan ikke finde den påtale over for nogen minister som person – er der efter hr. Bernhard Baunsgaards mening tale om, at udvalget har konstateret en sådan overtrædelse af ministerens pligt?

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Jeg skal da gerne støtte hr. Bernhard Baunsgaard, idet det af landsdommer Niels Larsens redegørelse om statens forskudsvisse udbetaling til arbejdsløshedskasserne fremgår, at i forbindelse med et spørgsmål om sammenblanding af kasse- og forbundsmidler i arbejdsløshedskasserne, såvel i hovedkasserne som på afdelingsniveau, der er i strid med arbejdsløshedslovens § 82, blev et svar til MF Bertel Haarder ændret for så vidt muligt at undgå, at dette kom frem.

Endvidere peger landsdommer Niels Larsen på, at formuleringerne af svarene på spørgsmål nr. 1211 og 1214 af hr. Bertel Haarder ikke er i overensstemmelse med behandlingen af sagen.

Hvis det ikke er at manipulere med folketingsmedlemmer og give urigtige oplysninger for at vildlede folketinget, så er det meget vanskeligt i hvert tilfælde for mig at forstå, hvad man så skal opfatte som værende manipulation, hvad man så skal forstå ved, at man giver urigtige oplysninger til folketingets medlemmer, og hvorfor i alverden det ikke skulle betyde, at man blev stillet til ansvar for det.

Jeg har hørt og læst, at det er folketinget, der afgør, om man vil finde sig i den form for spørgsmål. Og med den sammensætning, vi har her i folketinget, hvor de konservative og socialdemokratiet har besluttet sig for, at der absolut ikke skal drages nogen til ansvar i nogen som helst retning, kender man resultatet af, at folketinget afgør, om tåbelige, urigtige, vildledende spørgsmål skal tillades i folketinget.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Der er ikke tale om, at to partier, socialdemokratiet og det konservative folkeparti, har allieret sig om dette spørgsmål, altså udformningen af svar til folketinget. Der er tale om, at udvalget som helhed er enigt om at udtrykke, at der har været tilfælde, hvor svar og redegørelser ikke har været tilfredsstillende.

Men udvalget har samtidig undladt – af naturlige grunde, for det kunne udvalget ikke – at placere noget personligt ansvar, og derfor gentager jeg mit spørgsmål til hr. Bernhard Baunsgaard: er det ikke rigtigt, at udvalget har undladt at placere et personligt ansvar hos nogen arbejdsminister af de grunde, som vi har drøftet, nemlig at det simpelt hen ikke kan lade sig gøre? Er det ikke korrekt?

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Der bliver spurgt, om der kan gøres ansvar gældende i henhold til straffeloven over for en rigsret, og dertil er svaret klart nej. Men der er et andet ansvar, og det er det ansvar, man har svigtet, nemlig de pligter, en minister har over for folketinget. I et parlamentarisk system som vores har ministeren pligt til at give tilstrækkelig fyldestgørende oplysninger på de spørgsmål, der stilles såvel fra finansudvalg som her i salen gennem onsdagsspørgsmålene. Det er det, der er påtalt.

(Kort bemærkning).

Maisted (FD):

Sagen bliver ikke bedre af, at udvalget har besluttet, at man ikke vil gøre ansvar gældende over for den person, der giver urigtige, vildledende, manipulerende, forkerte svar til folketingets medlemmer. Som jeg sagde før, konstaterer man bare, at der er et flertal i folketinget, der accepterer, at en forhenværende minister og en nuværende minister afgiver den form for svar til folketinget. Mere er der ikke at sige om det.

Men at påstå, at man ikke kunne gøre en person ansvarlig for det, er ikke rigtigt, for justitsministeren har jo svaret, at det kan man da sagtens, man skal bare have et folketingsflertal, der ikke finder sig i den form for svar. Det eksisterer ikke i dette folketing, det

[Maisted]

erkender jeg blankt; det accepterer stort set hvad som helst, bare der er et flertal for den slags manipulationer.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Man skal lytte godt efter, når hr. Bernhard Baunsgaard taler. Jeg lagde mærke til, at hr. Bernhard Baunsgaard bestemt ikke mente, at der var tale om overtrædelse af straffeloven eller grundloven. Men hr. Bernhard Baunsgaard nævnte ikke ministeransvarlighedsloven, og det er det, jeg spørger om. Hr. Bernhard Baunsgaard siger, at det er et politisk ansvar, at man giver folketinget rigtige oplysninger, at man ikke vildleder folketinget, at man ikke fortier noget, som er af betydning for folketingets behandling af en sag. Ja, det er selvfølgelig et politisk ansvar, men det er også et juridisk ansvar, det er et ansvar efter ministeransvarlighedsloven. I den sammenhæng er hr. Bernhard Baunsgaard nødt til at svare på – og det er meget interessant, hvis det virkelig skulle være det radikale venstres opfattelse – om der i denne betænkning ligger en påtale over for nogen minister for overtrædelse af ministeransvarlighedsloven.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Jeg tror også, at man er nødt til at høre godt efter, hvad den tidligere justitsminister siger. Den tidligere justitsminister putter hele tiden ordet »vildledende« ind. Det har jeg aldrig sagt, det har Niels Larsen ikke brugt, og det har vi ikke taget stilling til. Jeg mener end ikke, at der er tale om vildledning; det har jeg haft lejlighed til at sige heroppe.

Jeg har talt om arbejdsministerens ufyldstgørende svar, og at det er ufyldstgørende, er der ingen diskussion om. Om dette så medfører et ansvar? Ja, det er klart, det medfører et ansvar over for folketinget. Hvis det havde været vildledende, kunne der vel være tale om, at et flertal ville aktionere, men det er det altså ikke, det er ufyldstgørende. I den påtale, der er sket, og som efter min mening ikke på nogen måde kan føre til rigsret, er der tale om ufyldstgørende, ikke vildledende. Men hvis en minister fremturer i den slags, tager et flertal i folketinget naturligvis på et eller andet tidspunkt konsekvensen af

det og siger: det finder vi os ikke i. Jeg tror ikke på, at en minister, der én gang har fået denne besked gennem folketingets udvalg for forretningsordenen, vil fremture. Er det nu klart nok? Hvis spørgsmålet stadig væk er, om der kan blive rigsret, om der er tale om overtrædelse af grundloven, og om jeg vil have, at der skal anlægges sag, så er svaret: nej, det er der ikke tale om, men det er en besked til vedkommende minister om, at det er noget, vi ikke finder os i.

(Kort bemærkning).

Ole Espersen (S):

Nu hører jeg jo til dem, der har medunderskrevet betænkningen, og derfor er det klart, at det er vigtigt for mig at vide, om jeg har handlet i strid med grundloven; det er det, det drejer sig om. For hvis et folketingsudvalg giver en påtale for en overtrædelse af ministeransvarlighedsloven, har et folketingsudvalg gjort noget, som vi har rigsretten til at gøre.

Derfor spørger jeg igen hr. Bernhard Baunsgaard, idet det er hr. Bernhard Baunsgaards eget ordvalg, der leder frem til det: ligger der – og det kan besvares med et ja eller et nej – i udvalgets betænkning en påtale mod nogen minister for en overtrædelse af ministeransvarlighedsloven? Lad være med at diskutere spørgsmålet om vildledning eller ufuldstændighed, giv blot et svar på dette spørgsmål; det vil jeg sætte megen pris på.

(Kort bemærkning).

Bernhard Baunsgaard (RV):

Det glæder mig, at i hvert fald den tidligere justitsminister opgiver dette med at pådutte mig, at jeg skulle have sagt »vildledende«; så langt, så godt.

Derefter er der spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger en overtrædelse af ministeransvarlighedsloven. Det kan jeg ikke sige at der gør, og derfor agter jeg heller ikke at sige det, og det har jeg ikke påstået. Men derimod er der en overtrædelse af det hensyn, man skal vise folketinget, og det er der ingen diskussion om. I begge de to arbejdsministres handlen er der sket en overtrædelse af det hensyn, der skal vises folketinget, og dette, gentager jeg, kan meget vel føre til, at der må handles på dette område.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets tekst
vedtoges uden afstemning.

Forslagets overgang til anden (sidste) be-
handling
vedtoges uden afstemning.

Den sidste sag på dagsordenen var:

10) Forespørgsel nr. F 15:

Forespørgsel til finansministeren:

»Hvilke oplysninger kan der gives om udviklingen i overskud og indtjeningsevne i dansk erhvervsliv siden 1980 og om den forskydning, der er sket mellem lønindkomsters og restindkomsters andele af de samlede indkomster – og hvilke overvejelser giver den stedfundne og den for de kommende år tilstræbte udvikling i virksomhedernes overskud og den ændrede formuefordeling regeringen anledning til?«

Af Svend Auken (S) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 24/1 85. Fremme af forespørgslen vedtaget 30/1 85).

Begrundelse

Svend Auken (S):

I min egenskab af ordfører for forespørgerne vil jeg gerne sige – for nu at komme til noget helt andet – at der er tre grunde til, at socialdemokratiet har rejst denne forespørgsel om de senere års overskud i erhvervslivet og forskydningen fra lønindkomst til såkaldte restindkomster.

Den første er et ønske om at få en seriøs diskussion af selve tallene, dels for at sikre, at vi så vidt muligt diskuterer på et fælles grundlag, dels for at vække erkendelse af, at der faktisk er en ret dramatisk udvikling i gang.

Fra 1980 til 1985 er lønmodtagernes andel af nationalindkomsten efter fradrag af den offentlige sektor sunket fra 67 pct. til ca. 57 pct., mens restindkomsterne, dvs. virksomhedernes bruttoindtjening, er steget tilsvarende. Disse beregninger er foretaget af det økonomiske råd. Rådet har også beregnet den sammenlignelige udvikling mellem løn- og rest-

indkomster i 1980'erne, der groft taget viser, at pengelønningerne i denne periode inklusive et skønnet tal for 1985 er steget med knap 50 pct., mens de samlede restindkomster i perioden er blevet mere end fordoblet. Dette er i og for sig ikke i sig selv nødvendigvis nogen negativ udvikling, men det sker på baggrund af en formuefordeling, der i forvejen er meget skæv.

Den anden årsag til forespørgslen er at få en politisk drøftelse af holdningerne til den skete udvikling. Vi i socialdemokratiet er ikke overraskede over det, der er foregået. Formålet med en aktiv lønpolitik – og andet har regeringen som bekendt ikke haft fantasi til – og andre indgreb til fordel for lønkonkurrenceevnen, der jo i øvrigt navnlig blev forbedret fra 1979 til 1982, er naturligvis at forrykke forholdet mellem lønindkomster og restindkomster.

Men der er en grænse, der ikke bør overskrides, og der er nogle principielle holdningsmæssige vilkår, som man så vidt muligt bør respektere. Vi må sikre os, at pengene bliver brugt til opsparing og investering, og at lønmodtagerne får en effektiv medejendomsret til de værdier, de selv er med til at frembringe.

Det fører mig frem til det tredje tema for debatten i dag: holdningen til en spredning af formue og indflydelse i samfundet. Hvordan stiller regeringen og partierne sig til dette vigtige samfundsperspektiv?

Socialdemokratiet lagde ved årsskiftet 1979-80 sin model for en ejendomsretsreform gennem overskudsdeling frem. Det er stadig vort udgangspunkt, men vi vil naturligvis lytte til og være åbne over for ethvert reformflertal, der måtte tegne sig i denne sag. Paradokset er, som også ministerens nære medarbejdere i finansministeriet har udtrykt det – jeg bruger mine egne ord – at den nuværende forskydning fra lønindkomst til restindkomst er nødvendig, men ikke i længden holdbar, medmindre der sker en deling af overskuddet og af værditilvæksten.

Vi har i Danmark på dette vigtige område tøvet for længe.

Besvarelse

Finansministeren (Palle Simonsen):

Økonomisk fremgang er kun mulig, hvis investeringerne vokser. Højere investeringer